

Uitvraag subsidies sociale basis 2021

Inhoudsopgave

1. Achtergrond.....	2
2. Leidende principes voor de sociale basis	3
3. Aanpak subsidieproces 2021 en verder	4
3.1 Naar een wijkaanpak in de sociale basis	4
3.2 Routekaart.....	5
4. Wat willen we bereiken?	6
4.1 Wat willen we bereiken in de stad?	6
4.2 Wat willen we bereiken in de wijken?	6
5. Hoe willen we dat bereiken?	8
5.1 ‘Wat werkt’ per thema en per gebied?	8
5.2 Opdracht aan welzijnsorganisaties.....	8
5.3 Aanvullende kwaliteitscriteria.....	9
6. Grip op effectiviteit	11
6.1 Subsidieaanvragen 2021 en beoordeling	11
6.2 Nieuwe systematiek voor verantwoorden, leren en verbeteren.....	12
 Bijlage 1. Doelen per thema	1
Bijlage 2. Doelen per gebied.....	5
Bijlage 3. Indicatoren per gebied	7
Bijlage 4. Analyse per gebied.....	11
Bijlage 5. Analyse per thema	21
Bijlage 6. Beoogd doelgroepbereik per thema.....	27
Bijlage 7. ‘Wat werkt’-principes per thema.....	31
Bijlage 8. ‘Wat werkt’ per gebied	40
Bijlage 9. Overzicht huidig aanbod subsidiepartners sociale basis	43

1. Achtergrond

De sociale basis is een krachtig geheel van inwoners, (bewoners)initiatieven, sociaal ondernemers en professionele organisaties in de Haarlemse samenleving, die met elkaar bijdragen aan een sociale stad en leefbare wijken en buurten. De gemeente speelt hierin een rol door subsidie te verstrekken aan initiatieven en organisaties. Hoe de gemeente dat doet – en wat die initiatieven en organisaties met hun inzet bereiken – is van groot belang voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen in het sociaal domein in Haarlem.

De afgelopen jaren heeft de gemeente veel nieuwe initiatieven ondersteund en meerjarige subsidierelaties onderhouden met diverse organisaties. De meerjarige subsidierelaties eindigden per 2020; de subsidies voor nieuwe initiatieven zijn incidenteel en eindigden eveneens per 2020. De gemeente werkt toe naar nieuwe subsidieafspraken voor meerdere jaren vanaf 2022 (zie hoofdstuk 3). Voor 2020 zijn afspraken gemaakt met ongeveer 70 organisaties en initiatieven ([bijlage 9](#)). Deze uitvraag is het inhoudelijke kader waaraan de gemeente nieuwe aanvragen van subsidiepartners voor 2021 zal toetsen.

Deze uitvraag is onderdeel van de transformatie van het sociaal domein waaraan de gemeente samen met inwoners en partners al enige jaren werkt. Voor deze transformatie hanteert de gemeente een aantal leidende principes. In deze uitvraag zijn deze leidende principes toegepast en uitgewerkt voor de subsidies in de sociale basis (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 is beschreven op welke wijze de gemeente afspraken wil maken met subsidiepartners. Daarbij wordt alvast vooruit gekeken naar de meerjarige afspraken die de gemeente vanaf 2022 wil maken.

De kern van deze uitvraag wordt gevormd door de hoofdstukken 4 en 5 en de bijbehorende bijlagen. Hierin is beschreven *wat* de gemeente met de subsidies in de sociale basis wil bereiken en *hoe* zij dat wil bereiken.

Een belangrijke ambitie voor de nieuwe subsidieperiode is meer grip te krijgen op de effectiviteit van de inzet van subsidiepartners. In hoofdstuk 6 wordt daarvoor een nieuwe systematiek beschreven.

2. Leidende principes voor de sociale basis

Onderstaand zijn de leidende principes voor de transformatie van het sociaal domein toegepast en uitgewerkt voor de subsidies in de sociale basis:

Werken vanuit het perspectief van de (kwetsbare) inwoner

- Laagdrempelige ondersteuning in de directe omgeving van kwetsbare inwoners (dichtbij; in de wijk; daar waar ondersteuning het meest nodig is)
- Licht waar het kan, zwaar waar nodig (zo gewoon mogelijk)

Benutten van de kracht van de wijk

- Aansluiten op de kracht van de wijk: bewonersinitiatieven, zelforganisaties, sociaal ondernemers, ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en mantelzorgers

Samenhangende aanpak zonder schotten of kolommen

- Integrale aanpak (vindbaar, versnippering en overlap tegengaan, wijkgericht, verbinding met brede sociale basis en gespecialiseerde zorg en ondersteuning)
- Brugfunctie voor sociaal wijkteam en Centrum voor Jeugd en Gezin

Gemeente en partners werken samen met respect voor ieders rol

- Gemeente stelt doelen, partners voeren uit
- Gezamenlijk leren en verbeteren
- Meerjarig, strategisch partnerschap

3. Aanpak subsidieproces 2021 en verder

3.1 Naar een wijkaanpak in de sociale basis

Om zo goed mogelijk aan te sluiten op de leidende principes voor de inrichting van de sociale basis kiest de gemeente voor een wijkaanpak. Deze aanpak heeft drie kernpunten:

- De wijkopgave staat centraal bij het formuleren van doelen en het evalueren van de effectiviteit van subsidies
- Welzijnsorganisaties krijgen de opdracht om inwoners te verbinden, initiatieven te ondersteunen en wijknetwerken te organiseren, en in principe niet zelf aanbod uit te voeren
- Meer strategisch partnerschap van de gemeente met minder partners

De gemeente verwacht dat het op wijkniveau beter mogelijk is concrete doelen te formuleren en te onderzoeken wat wel en niet goed werkt, kortom: om meer grip te krijgen op de effectiviteit van subsidies in de sociale basis. Op wijkniveau kan makkelijker concrete informatie verzameld worden over wat waar en voor wie nodig is. Op wijkniveau kan ook beter ingespeeld worden op het perspectief van de inwoner en kan de kracht van de wijk beter benut worden. Door aan te sluiten op het schaalniveau van sociaal wijkteam en CJG kan op- en afschalen tussen lichte ondersteuning en zwaardere zorg beter georganiseerd worden. Tot slot sluit een wijkaanpak ook aan op een ontwikkeling naar meer gebiedsgericht werken die de gemeente al enige jaren inzet, zoals bij het opstellen van gebiedsprogramma's (en dus de verbinding met onder andere de inrichting van de openbare ruimte en woningbouw), wijkwethouders en het programma Nieuwe Democratie (wijkbegroting, wijkforum).

De welzijnsorganisaties krijgen primair een verbindende en ondersteunende rol en vormen daarmee de schakel tussen individuele vraagstukken van inwoners en collectief ondersteuningsaanbod in de sociale basis door organisaties en initiatieven. Daarnaast krijgen de welzijnsorganisaties de opdracht wijknetwerken te organiseren en onderhouden. Als organisaties die inwoners verbinden en initiatieven ondersteunen weten zij wat er speelt in de wijken, waar inwoners behoefte aan hebben, waar deze ondersteuning ontbreekt en waar er sprake is van overlap in het aanbod. Zodoende worden de welzijnsorganisaties een strategische partner van de gemeente bij de wijkaanpak in de sociale basis. Binnen deze aanpak zijn zij alleen zelf uitvoerder van aanbod als er geen andere organisaties of initiatieven zijn die dat kunnen doen.

Veel huidige subsidiepartners zijn op stedelijk niveau georganiseerd omdat ze er voor alle Haarlemmers willen zijn, omdat het efficiënt is en omdat ze op die manier kwaliteit en deskundigheid kunnen borgen. Dat moet vooral zo blijven. Wel zullen de stedelijke partners hun aanbod goed moeten afstemmen op wat er in verschillende wijken nodig en mogelijk is. Ook zullen zij door deelname aan wijknetwerken meer moeten aansluiten bij lokale wijkstructuren, waaronder het sociaal wijkteam en het CJG. Het is niet nodig – en ook niet wenselijk – dat alle partners afzonderlijk in alle wijknetwerken participeren; via stedelijke allianties kunnen zij hun vertegenwoordiging in de wijknetwerken organiseren.

In het verlengde daarvan wil de gemeente toewerken naar een sociale basis met een beperkt aantal strategische partners. Daarmee kan de gemeente – anders dan met 70 verschillende partners – beter grip krijgen op de effectiviteit van subsidies. Met minder partners kan immers meer geïnvesteerd worden in het gezamenlijk analyseren wat wel en niet werkt en een cyclus van leren en verbeteren.

Met een beperkt aantal strategische partners kan ook beter gestuurd worden op het terugdringen van versnippering en overlap en het vergroten van de herkenbaarheid van het aanbod. Een en ander hoeft niet te betekenen dat zelfstandige, stedelijke organisaties verdwijnen, maar wel dat zij zich zodanig organiseren dat zij één aanspreekpunt hebben voor de gemeente.

3.2 Routekaart

De gemeente wil in twee jaar toewerken naar een wijkaanpak in de sociale basis met een beperkt aantal strategische partners. Dit is nodig omdat de gevolgen van deze aanpak aanzienlijk zijn voor zowel de subsidiepartners als de gemeente. Twee aspecten zijn daarbij met name van belang:

- Bepalen welke ondersteuning in de wijk georganiseerd kan worden en welke ondersteuning door de gemeente op stedelijk niveau geborgd moet worden.
- Bepalen waar bij de welzijnsorganisaties de knip ligt tussen ‘verbinden’ en ‘uitvoeren’ en hoe Dock Haarlem en Haarlem Effect daarbij gaan samenwerken.

We vragen partners met de onderhavige uitvraag in 2021 al zoveel mogelijk aan te sluiten op wat er in wijken nodig en mogelijk is en we vragen de welzijnsorganisaties een begin te maken met hun vernieuwde opdracht. Door voor 2021 nog subsidies voor één jaar te verstrekken krijgen partners ook de tijd allianties te vormen en waar nodig activiteiten af- of om te bouwen.

Alle organisaties en initiatieven die in Haarlem actief zijn kunnen op basis van deze uitvraag een subsidieaanvraag indienen voor 2021.

Het college beoordeelt de aanvragen voor 2021 op basis van deze uitvraag en maakt daarmee een eerste keuze voor organisaties waar zij mee verder wil werken aan de wijkaanpak. Op basis van de ervaringen die tot dan toe zijn opgedaan – en alle informatie die tegen die tijd is verzameld – stelt de gemeente begin 2021 een nieuwe uitvraag vast voor de periode vanaf 2022. Op basis daarvan wordt de nieuwe wijkaanpak in de sociale basis vanaf 2022 geëffectueerd.

4. Wat willen we bereiken?

4.1 Wat willen we bereiken in de stad?

Wat willen we bereiken met de subsidies in de sociale basis? Wat is het overkoepelende verhaal dat de afzonderlijke onderdelen van deze uitvraag met elkaar verbindt? De meest kernachtige samenvatting daarvan is: *een inclusieve stad*. Een stad waar iedereen kan meedoen naar vermogen, waar mensen samenleven met respect voor elkaars eigenheid en verschillen en waar kansen zijn voor persoonlijke ontwikkeling. We hebben dit vertaald naar zeven beoogde maatschappelijke effecten voor de subsidies in de sociale basis:

- Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid
- Haarlemmers zetten zich in voor elkaar en voor hun buurt, wijk of stad
- Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven
- Haarlemmers hebben een stabiele financiële situatie en zijn financieel redzaam
- Haarlemmers ervaren een goede gezondheid
- Alle kinderen en jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen
- Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk

De beoogde maatschappelijke effecten (hoofddoelen) zijn uitgewerkt in subdoelen. Deze hoofd- en subdoelen zijn gekoppeld aan de gemeentelijke programmabegroting en vastgesteld gemeentelijk beleid. Per hoofd- en subdoel zijn een of meer indicatoren vastgesteld die een indruk geven van de mate waarin de doelen worden bereikt. Per indicator is een streefwaarde voor 2021 vastgesteld ([bijlage 1](#)).

Deze beoogde maatschappelijke effecten zijn gebaseerd op een analyse van trends en ontwikkelingen bij Haarlemmers op zeven thema's (leefgebieden). Deze analyse is opgenomen in [bijlage 5](#).

Tenslotte is per thema bepaald wat de doelgroep is, welke specifieke doelgroepen extra aandacht vragen en is een inschatting gemaakt van de totale omvang van de doelgroep in Haarlem ([bijlage 6](#)).

4.2 Wat willen we bereiken in de wijken?

Wat er wel en niet goed gaat bij inwoners op de verschillende leefgebieden (thema's) verschilt sterk per wijk. Wat we willen bereiken met de subsidies in de sociale basis moet daarom ook verschillen per wijk. Daarom hebben we per gebied (stadsdeel) doelen geformuleerd. Deze doelen brengen focus aan en helpen bij het maken van keuzes bij het inzetten van de subsidies in de sociale basis.

Centrum

- Oudere inwoners hebben sterkere sociale netwerken en wonen zo lang mogelijk naar tevredenheid thuis
- Alle jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen

Zuid-West

- Inzet op het behouden/bevorderen van de sociale cohesie
- Ondersteunen van initiatief en vrijwillige inzet

Noord

- Alle kinderen en jongeren in Noord groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen
- Ouderen in Noord ervaren minder eenzaamheid en (sociaal) isolement en wonen zo lang mogelijk naar tevredenheid thuis
- Inwoners van Delftwijk, Indische Buurt-Noord en Transvaalwijk zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven en leven op een prettige manier samen

Oost

- Verbeteren van de ervaren gezondheid van de inwoners
- Jongeren uit probleemgezinnen ontdekken en ontwikkelen hun talenten
- Beter inspelen op gevolgen verhuizingen door woningbouwprojecten
- Geldproblemen bij inwoners worden voorkomen en bestreden

Schalkwijk

- Geldproblemen bij inwoners worden voorkomen en bestreden
- Eenzaamheid voorkomen en tegengaan
- Perspectief bieden voor en talenten stimuleren van jeugd/jongeren
- Verbeteren van de ervaren gezondheid van de inwoners

Voor deze doelen zijn een of meer indicatoren vastgesteld die een indruk geven van de mate waarin de doelen worden bereikt. Per indicator is een streefwaarde voor 2021 vastgesteld ([bijlage 2](#)). Daarnaast zijn er doelen geformuleerd waar de subsidies in de sociale basis niet rechtstreeks aan bijdragen, maar die wel belangrijk zijn voor het welzijn van de inwoners ([bijlage 2](#)).

De doelen per gebied zijn gebaseerd op een analyse van trends en ontwikkelingen in de verschillende gebieden. Als eerste stap is daarvoor een grote hoeveelheid data die beschikbaar is voor de gebieden bij elkaar gebracht ([bijlagen 3 en 4](#)). Deze cijfers vertellen echter niet het hele verhaal en geven soms zelfs een vertekend beeld. Om de verhalen achter de cijfers op te halen is daarom een groot aantal gesprekken gevoerd met sleutelfiguren in de gebieden, sociaal wijkteamleden, CJG-coaches, opbouwwerkers en deskundigen van de gemeente (gebiedsmanagers, gebiedsverbinders, beleidsadviseurs en accounthouders). De data en de verhalen zijn samengebracht in een analyse per gebied ([bijlage 4](#)).

Veel data is slechts beschikbaar op het niveau van de stadsdelen. Uit de gesprekken komt naar voren verschillen tussen wijken *in* een stadsdeel (en soms zelfs op buurt- en straatniveau) vaak nog relevanter zijn. De analyse die nu gemaakt is, is daarom een begin; de komende jaren zullen we deze verder verfijnen en verdiepen.

5. Hoe willen we dat bereiken?

Naast de doelen die de gemeente vaststelt voor de subsidies in de sociale basis, formuleert zij ook een aantal uitgangspunten over hoe deze doelen het beste bereikt kunnen worden. We maken daarbij onderscheid tussen zogenaamde ‘wat werkt’-principes per thema en per gebied. Daarnaast is een vernieuwde opdracht aan de grote welzijnsorganisaties in Haarlem (Dock Haarlem en Haarlem Effect) een belangrijk onderdeel van deze uitvraag dat moet bijdragen aan het bereiken van de gestelde doelen. Tot slot is er nog een aantal aanvullende kwaliteitscriteria waar we de subsidiepartners aan vragen te voldoen.

5.1 ‘Wat werkt’ per thema en per gebied?

De ‘wat werkt’-principes per thema zijn methodieken en interventies waarvan landelijk bekend is dat deze effectief zijn, zoals onder andere blijkt uit informatie van kennisinstituten Movisie en het Nederlands Jeugdinstituut (NJI). Deze informatie is aangevuld met kennis en ervaring van de gemeente en haar subsidiepartners. Deze ‘wat werkt’-principes laten onverlet dat nieuwe methodieken en interventies ontwikkeld kunnen worden die zich nog niet bewezen hebben. De ‘wat werkt’-principes per thema zijn opgenomen in [bijlage 7](#).

Daarnaast zijn per gebied (stadsdeel of wijk) enkele interventies of aanpassingen in het bestaande aanbod beschreven waarvan verwacht wordt dat deze de doelen in dat gebied helpen bereiken; deze zijn opgenomen in [bijlage 8](#).

5.2 Opdracht aan welzijnsorganisaties¹

De welzijnsorganisaties Dock Haarlem en Haarlem Effect hebben op dit moment de opdracht inwoners te verbinden, initiatieven te ondersteunen en activiteiten uit te voeren voor kwetsbare inwoners. De gemeente wil de verbindende rol van de welzijnsorganisaties in wijken versterken. Die rol doet zich gelden op drie niveaus:

1. Verbinden van inwoners (zoals laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheden en het faciliteren van onderlinge steun).
2. Ondersteunen van initiatieven van inwoners (zoals professioneel advies en begeleiding, financiële ondersteuning en het beschikbaar stellen van fysieke ruimte).
3. Organiseren en onderhouden van wijknetwerken (van subsidiepartners, initiatieven, sociaal wijkteam, centrum voor jeugd en gezin, zorgaanbieders en de brede sociale basis).

In de eerste twee rollen dragen de welzijnsorganisaties bij aan de doelen op de thema’s ontmoeten en vrijwillige inzet en zijn dus ook de ‘wat werkt’-principes op die thema’s van toepassing. In de kern gaat het hier om (het versterken van) opbouwwerk in de wijken. De welzijnsorganisaties vormen hierbij de schakel tussen individuele vraagstukken van inwoners en collectief ondersteuningsaanbod in de sociale basis door organisaties en initiatieven.

In de derde rol worden de welzijnsorganisaties een strategische partner van de gemeente bij de wijkaanpak in de sociale basis. Als organisaties die inwoners verbinden en initiatieven ondersteunen

¹ Parallel aan deze vernieuwde opdracht aan de welzijnsorganisaties loopt er een onderzoek naar verregaande samenwerking tussen Dock Haarlem en Haarlem Effect, waarbij in ieder geval de variant van één welzijnsorganisatie voor de gemeente Haarlem onderzocht wordt. Bij dit onderzoek dient tevens rekening gehouden te worden met de in deze uitvraag beschreven vernieuwde opdracht. Planning is dat dit onderzoek vóór het zomerreces wordt afgerond.

weten zij wat er speelt in de wijken, waar inwoners behoefte aan hebben, waar deze ondersteuning ontbreekt en waar er sprake is van overlap in het aanbod.

De gemeente wil de uitvoerende rol van de welzijnsorganisaties beperken tot taken die niet door andere organisaties of initiatieven uitgevoerd kunnen worden. Het kan daarbij gaan om ondersteuning van inwoners (individueel of in groepsverband) op het gebied van financiën, opvoeden en opgroeien, gezonde leefstijl, redzaam zijn in het dagelijkse leven, waardevol werk en mantelzorg. Dit bevordert een duidelijke rolverdeling tussen de welzijnsorganisaties aan de ene kant en uitvoerende organisaties en initiatieven aan de andere kant.

5.3 Aanvullende kwaliteitscriteria

Fysieke en sociale toegankelijkheid

De gemeente wil dat alle Haarlemmers mee kunnen doen in de maatschappij. Haarlem wil een stad zijn waar mensen gelijke kansen hebben, waar iedereen kan meedoen, waar solidariteit is en gelijkwaardigheid. Een ongedeelde stad. Zo'n stad is toegankelijk voor iedereen, ongeacht zijn of haar beperking. Er is oog voor mensen met een fysieke, zintuiglijke en verstandelijke beperking, en mensen met een psychische kwetsbaarheid of chronische ziekte en voor mensen die over onvoldoende basisvaardigheden beschikken (lezen, schrijven, spreken, luisteren, rekenen, digitale vaardigheden). Toegankelijkheid stelt eisen aan de fysieke inrichting van voorzieningen in de sociale basis, maar ook aan de manier van communiceren, behandeling en bejegening. Gedacht kan worden aan het nemen van fysieke maatregelen en duidelijke informatie over de toegankelijkheid op de website van de organisatie. Verder is het belangrijk te zorgen voor een sfeer en omgeving waarin iedereen zich welkom voelt, inclusief mensen met een beperking. Dat kan door bewustwording en training van medewerkers en vrijwilligers, het zorgen voor een warme ontvangst (bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een gastheer of -vrouw op locaties), en het zorgen voor continuïteit van personeel (en een goede overdracht aan nieuwe medewerkers) om vertrouwdsheid mogelijk te maken in de relatie met bezoekers met een beperking. Tot slot is het belangrijk mensen met onvoldoende basisvaardigheden toe te leiden naar educatief aanbod, bijvoorbeeld via een taalsprekuren in de bibliotheek.

Diversiteit

De gemeente wil dat alle Haarlemmers – ongeacht hun achtergrond – zich thuis voelen in de stad. Diversiteit stelt eisen aan de inclusiviteit van voorzieningen en vraagt om oog te hebben voor de culturele achtergrond van inwoners. Doel is de sociale acceptatie van groepen die risico lopen op uitsluiting en discriminatie te bevorderen en de sociale cohesie tussen verschillende groepen te versterken. Het gaat bij inclusie ook om relatief nieuwe groepen en individuen, zoals de statushouders die de afgelopen jaren in de stad zijn komen wonen, en om andere *internationals* zoals internationale studenten, arbeids-, kennis- en gezinsmigranten, en hun eventueel meegekomen gezinsleden. Al deze eerste-generatie-migranten vormen gezamenlijk 15,4 % van de Haarlemse bevolking en zij zijn dus een factor van betekenis. Ter illustratie: deze groep is groter dan het aantal tweede-generatie-migranten (14,3 %) en blijft de komende decennia groeien.

Bij diversiteit kan verder gedacht worden aan activiteiten gericht op LHBTI'ers, die zorgen dat er meer acceptatie is voor hen, dat ze niet gediscrimineerd worden en dat ze de steun krijgen die ze nodig hebben. Verder kan gedacht worden aan het bouwen van een netwerk met sleutelfiguren uit verschillende culturele groepen, onder andere via zelforganisaties. Deze individuen en organisaties kunnen een belangrijke rol spelen in het bouwen van een brug tussen kwetsbare leden van hun

achterban en de rest van de samenleving. Een ander belangrijk onderwerp dat meegenomen kan worden is een vinger aan de pols houden door goed contact te hebben met partners zoals Bureau Discriminatiezaken, het COC en de Participatieraad. Het gaat dus niet alleen om het aanbieden van activiteiten gericht op bepaalde groepen, maar zeker ook om het passend en toegankelijk maken van activiteiten voor álle Haarlemmers, die immers allemaal integraal deel uitmaken van de stad. Daarom is het belangrijk dat partners er in hun personeelsbeleid rekening mee houden dat medewerkers in staat zijn om contact te leggen en uit te bouwen met verschillende culturele groepen.

Betaalbaarheid

De gemeente verwacht van de subsidiepartners dat zij (deelname aan) de basisvoorzieningen voor inwoners met een minimuminkomen (HaarlemPas) betaalbaar houden, zodat ook zij maatschappelijk kunnen participeren en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.

Cliëntondersteuning

Onafhankelijke cliëntondersteuning is een voorziening die onderdeel uitmaakt van het thema Redzaam in en om het huis (zie [bijlage 7](#)). Maar ook subsidiepartners op andere thema's kunnen cliëntondersteuning bieden. De gemeente vraagt subsidiepartners per thema aan te geven welke onderdelen van hun inzet onder cliëntondersteuning vallen.

Kennis van het aanbod

Wij verwachten van de subsidiepartners dat de professionals die bij hen werken kennis hebben van het ondersteuningsaanbod in Haarlem.

6. Grip op effectiviteit

Een belangrijk doel van de nieuwe subsidiecyclus is meer grip te krijgen op de effectiviteit van de subsidies in de sociale basis. Dat doet de gemeente:

- door middel van een scherpe uitvraag over wat zij met de subsidies wil bereiken en hoe zij dat wil bereiken (hoofdstuk 4 en 5, inclusief bijlagen);
- door eisen te stellen aan de subsidieaanvragen voor 2021 en een eenduidige beoordelingssystematiek toe te passen (paragraaf 6.1) en;
- door per 2021 te starten met een nieuwe systematiek van verantwoorden, leren en verbeteren (paragraaf 6.2).

6.1 Subsidieaanvragen 2021 en beoordeling

Aanvragen voor subsidie in de sociale basis voor 2021 zullen tenminste antwoord moeten geven op de volgende vragen:

- Welke activiteiten wil de aanvrager uitvoeren?
- Aan welke doelen uit de gebiedsopgaven dragen de activiteiten?
- Aan welke doelen per thema dragen de activiteiten bij?
- Hoe sluiten de activiteiten aan op de 'wat werkt'-principes per thema en per gebied?
- Welke doelgroep(en) wil de aanvrager met de activiteiten bereiken en hoeveel unieke inwoners per gebied wil zij bereiken in 2021? Wat is de verwachte instroom en uitstroom van unieke inwoners in 2021?
- Hoe ervaren de huidige deelnemers de effectiviteit van de activiteiten?²
- Wat is de exploitatiebegroting van de aanvrager (personeelskosten, huisvestingskosten, (directe) activiteitskosten, overhead of indirecte kosten, specificatie van de opbrengsten, waaronder het subsidiebedrag)?

Dock Haarlem en Haarlem Effect worden verzocht één gezamenlijke aanvraag in te dienen en daarin te beschrijven welke taken binnen opdracht passen zoals beschreven in paragraaf 5.2 en welke taken zij als uitvoerend beschouwen.

Daarnaast moeten de aanvragen de volgende informatie bevatten³:

- Welke locaties zij gebruiken voor de uitvoering van deze activiteiten.
- Hoe het door hen aangevraagde subsidiebedrag verdeeld is over de wijken.

Voor het opstellen van de aanvraag wordt een format door de gemeente beschikbaar gesteld.

De aanvragen zullen beoordeeld worden aan de hand van de volgende criteria:

- De mate waarin de aanvraag aansluit op de doelen per gebied en per thema.
- De mate waarin de aanvraag aansluit op de 'wat werkt'-principes⁴ en aanvullende kwaliteitscriteria.
- De omvang van de doelgroep die bereikt wordt.
- De ervaren effectiviteit door deelnemers.

² Voor 2021 wordt hiervoor een uniforme systematiek per activiteitensoort voorgeschreven (paragraaf 6.2). De onderbouwing van de effectiviteit door *huidige* deelnemers is vormvrij.

³ Deze informatie speelt geen rol bij de beoordeling, maar is nodig ter voorbereiding op de uitvraag voor 2022 e.v.

⁴ Dit laat onverlet dat er aanvragen gedaan kunnen worden die innovatief zijn en waar nog geen kennis en ervaring over 'wat werkt' voor is. Maar ook in deze gevallen wordt aanvragers gevraagd te onderbouwen waarom de betreffende activiteit effectief is.

Voor de beoordeling wordt door het college een subsidieregeling vastgesteld conform de Algemene Subsidieverordening. Tevens wordt een eenduidig scoringsformulier ontwikkeld voor de beoordeling. De beoordeling wordt uitgevoerd door een ambtelijke beoordelingscommissie en vastgesteld door het college van B&W.

6.2 Nieuwe systematiek voor verantwoorden, leren en verbeteren

Met ingang van 2021 wordt een nieuwe systematiek ingevoerd voor de wijze waarop de subsidiepartners verantwoorden over de uitvoering en effectiviteit van hun activiteiten, en hoe gemeente en subsidiepartners vervolgens daardoor leren en verbeteren.

Systematiek en definities

Verantwoorden, monitoren, effectmeting en evalueren zijn termen die vaak door elkaar heen gebruikt worden, terwijl ze een andere betekenis hebben. We verhelderen hieronder wat we onder deze termen verstaan en hoe ze met elkaar samenhangen.

Onder individueel verantwoorden⁵ verstaan we dat duidelijk gemaakt wordt dat de activiteiten conform de (goedgekeurde) aanvraag zijn uitgevoerd. Uitvoeren conform aanvraag betekent:

- dat alle activiteiten zijn uitgevoerd;
- op de wijze zoals beschreven in de aanvraag, met toepassing van de 'wat werkt' principes;
- conform de begroting (de daarvoor bestemde middelen zijn ook daadwerkelijk ingezet).

Onder monitoren verstaan we dat bijgehouden wordt in welke mate de doelgroep ook daadwerkelijk wordt bereikt. Monitorinformatie komt uit de registratie van uitvoerders van activiteiten. Onder bereik verstaan we:

- aantal unieke inwoners per jaar;
- in- en uitstroom van unieke inwoners per jaar.

Onder effectmeting verstaan we het beschrijven of de beoogde effecten ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd bij de doelgroep(en). Effecten kunnen onder andere worden vastgesteld door:

- het rechtstreeks te bevragen bij de doelgroep, bijvoorbeeld via een enquête, individuele vraaggesprekken of een groepsgesprek;
- de doelgroep 'open' te vragen zelf de eventuele effecten te beschrijven (*self report, story telling*);
- via observaties bij de doelgroep (gedragsveranderingen waarnemen);
- via bevraging van relevante derden (de sociale omgeving van de doelgroep, het netwerk, burens, vrienden, familie);
- aan professionals/vrijwilligers die werken met de doelgroep te vragen welke effecten zij waarnemen.

De gemeente zal hiervoor een uniforme systematiek per activiteitensoort voorschrijven. Hierbij is een korte vragenlijst het uitgangspunt. De vragen (of stellingen) leggen een verband tussen de activiteit en het doel (bijvoorbeeld: 'Doordat ik deelneem aan deze ontmoetingsactiviteit heb ik mensen ontmoet met wie ik ook buiten de activiteit om dingen onderneem'). Als het in bepaalde gevallen niet mogelijk is een dergelijke vragenlijst af te nemen, dan worden maatwerkafspraken met de subsidiepartner gemaakt. Deze uniforme systematiek laat onverlet dat partners op andere manieren inzicht kunnen geven in de effectiviteit van hun aanbod (zie hierboven).

⁵ De eisen aan de verantwoording door subsidiepartners zijn opgenomen in de Algemene Subsidieverordening en verschillen naar gelang de hoogte van de subsidie.

Verantwoordings-, monitor- en effectinformatie vormen de basis van de evaluatie waarin je laat zien *dat* de activiteiten maatschappelijk effect hebben. Als de activiteiten zijn uitgevoerd volgens de 'wat werkt'-principes, de doelgroep bereikt is en de deelnemers de activiteit als effectief ervaren, dan mag verondersteld worden dat de activiteit bijdraagt aan beoogde maatschappelijke effecten (doelen) van de gemeente. De gemeente monitort deze maatschappelijke effecten door middel van verschillende indicatoren (bijlagen 1, 2 en 3). Van een direct causaal verband tussen de activiteiten van subsidiepartners en de maatschappelijke effecten is echter zelden sprake. De monitoring van maatschappelijke effecten kan echter wel worden gebruikt om de evaluatiegegevens van de aanbieders te interpreteren en met elkaar te leren en te verbeteren.

Leren en verbeteren

Jaarlijks wordt samen met de subsidiepartners een Leer- en verbeterplan opgesteld. Het Leer- en verbeterplan brengt de informatie over de uitvoering van activiteiten en doelgroepbereik en ervaren effectiviteit samen en combineert dit met informatie die de gemeente verzamelt over de realisatie van hoofd- en subdoelen (maatschappelijke effecten).

De subsidiepartners wordt gevraagd hun verantwoording over de uitvoering van activiteiten, doelgroepbereik en ervaren effectiviteit vóór 1 maart aan te leveren bij de gemeente. De gemeente verzamelt informatie over de realisatie van hoofd- en subdoelen in het afgelopen jaar. De gemeente maakt vervolgens een analyse van deze verschillende gegevens. Op basis van deze analyse maken gemeente en subsidiepartners afspraken over het bijstellen of prioriteren van activiteiten. Het college van B&W neemt hier vervolgens een besluit over, c.q. stelt het Leer- en verbeterplan vast. Dit Leer- en verbeterplan dient tevens als jaarlijkse verantwoording van college en subsidiepartners aan de gemeenteraad.

Bijlage 1. Doelen per thema

Thema	Hoofd- en subdoelen		Prog. begr.	Beleid	Indicator	Bron	Jaar	RW	Jaar	SW
Ontmoeten	Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid		1.1.2a	-	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (gecombineerde reactie op enkele stellingen)	OBO	2019	6,3	2021	>6,3
	-	Haarlemmers hebben sterkere sociale netwerken	1.1.2a	Informatienota Activiteiten Coalitie Haarlem Ontmoet (2018/757326)	% inwoners dat niet voldoende contacten heeft of er meer zou willen	OBO	2019	29%	2021	<29%
	-	Haarlemmers ervaren minder eenzaamheid en (sociaal) isolement	1.1.2a	Idem	% 19-plussers dat gevoelens van eenzaamheid ervaart	GGD	2016	43%	2020	<43%
					% 19-plussers dat gevoelens van (zeer) ernstige eenzaamheid ervaart	GGD	2016	10%	2020	<10%
	-	Haarlemmers leven op een prettige manier samen	1.1.2a	-	% inwoners dat vindt dat Haarlemmers met verschillende achtergronden plezierig met elkaar omgaan	OBO	2019	41%	2021	>41%
					% inwoners dat tevreden is met de bevolkingssamenstelling van hun buurt	OBO	2019	63%	2021	>63%
Vrijwillige inzet en mantelzorg	Haarlemmers zetten zich in voor elkaar en voor hun buurt, wijk of stad		1.1.2b	-	% inwoners dat vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren	OBO	2019	38%	2021	>38%
	-	Haarlemmers ervaren ruimte en steun om zich vrijwillig in te zetten en initiatieven te ontplooiën voor hun buurt, wijk of stad	1.1.2b	Plan van aanpak Versterken vrijwillige inzet 2016-2019 (2015/440464)	% inwoners dat zich vrijwillig inzet	OBO	2019	50%	2021	>50%
	-	Haarlemmers die mantelzorg verlenen ervaren steun zodat zij niet te zwaar belast zijn	1.1.2b	Nota Mantelzorg(er) in balans (2019/144252)	% mantelzorg dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	OBO	2019	14%	2021	<14%
Redzaam in het	Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven		1.1.2a	-	% inwoners dat zich als volledig zelfredzaam beschouwt	OBO	2019	85%	2021	>85%

dagelijks leven	-	(Kwetsbare) Haarlemmers vinden hun weg naar beschikbare diensten en voorzieningen die hen ondersteunen in het dagelijks leven	1.1.2a	-	% inwoners dat aangeeft dat zij weten - voor zichzelf of voor iemand in omgeving - waar zij informatie, ondersteuning en hulp kunnen krijgen bij verminderde (zelf)redzaamheid	OBO	2019	45,4%	2021	>45%
	-	Haarlemmers wonen zo lang mogelijk naar tevredenheid thuis	1.1.2a	Plan van aanpak Langer zelfstandig wonen (2015/432194)	% oudere inwoners dat aangeeft nog naar tevredenheid thuis te wonen (t.o.v. het alternatief, ic. verpleeghuis)	CEO	2019	-	2021	-
Financiën op orde		Haarlemmers hebben een stabiele financiële situatie en zijn financieel redzaam	3.3.1	Nota Samen actief tegen armoede 2016-2020 (2015/488128)	% inwoners dat zegt in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	OBO	2019	16%	2021	<16%
	-	Geldproblemen bij Haarlemmers worden voorkomen en bestreden	3.3.1.	Idem	% inwoners dat enige of grote moeite heeft om rond te komen van het inkomen van hun huishouden	GGD	2016	22%	2020	<22%
	-	Haarlemmers die geldproblemen hebben worden bereikt en verwezen naar passende hulp	3.3.1.	Idem	Aantal huishoudens met een HaarlemPas	GR	2018	7.302	2021	8.000
					Aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten	GR	2018	1.450	2021	1.000
	-	Haarlemmers en Haarlemse gezinnen met een minimuminkomen worden in staat gesteld te participeren in de maatschappij	3.3.1.	Idem	Aantal kinderen dat gebruik maakt van het JeugdSportFonds of het JeugdCultuurFonds	RP	2018	1.459	2021	>1.459
	-	Intergenerationele overdracht van armoede- en schuldenproblematiek wordt doorbroken	3.3.1.	Idem	-	-	2019	-	2021	-
Gezonde leefstijl		Inwoners ervaren een goede gezondheid	1.1.2a	Nota Lokaal volksgezondheidsbeleid 2017-2020 (2017/232133)	% inwoners (19-plus) dat gezondheid als goed of zeer goed ervaart	GGD	2016	78%	2021	>78%
					% inwoners dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	OBO	2019	74%	2021	>74%
	-	Inwoners voldoen aan de beweegnorm	1.1.1.	Idem	% inwoners (19-plus) dat voldoet aan de beweegrichtlijn 2017	GGD	2016	58%	2021	>58%
	-	Jeugd en jongeren in Haarlem zijn in staat gezonde keuzes te maken en groeien gezond op	1.1.2a	Idem	% scholieren dat rookt	GGD	2015	9%	2021	<9%
					% scholieren dat in de afgelopen maand alcohol heeft gedronken	GGD	2015	26%	2021	<26%
					% overgewicht onder kinderen (5-15 jaar)	GGD	2018	12%	2021	<12%
	-	Ziekte last bij ouderen en mensen met een psychische kwetsbaarheid wordt zoveel	1.1.2a	Idem	Aantal bezoeken spoedeisende hulp naar aanleiding van letsel door een valongeval 65 jaar en ouder	LIS	2019	-	2021	-

		mogelijk voorkomen of verkleind								
Opvoeden en opgroeien	Alle kinderen en jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen		1.1.2a	Nota integraal jeugdbeleid 'Samen voor jeugd' (2019/293272)	-	-	2019	-	2021	-
	-	(Aankomende) ouders zijn goed in staat om hun kinderen op te voeden en ze een veilige en gezonde leefomgeving te bieden	1.1.2a	Idem	De mate waarin ouders zich gesteund voelen door de sociale basis (zoals omgeving en netwerk) bij het opvoeden van hun kinderen	-	2019	-	2021	-
	-	Kinderen ontwikkelen een gezonde hechting met hun ouders en voelen zich veilig en vrij, thuis, op school en in de rest van de samenleving om te spelen, te ontdekken, te leren en zich te ontwikkelen	1.1.2a	Idem	% jongeren (2e en 4e klas VO) dat aangeeft het gevoel te hebben goed op te kunnen schieten met de mensen in hun omgeving	GGD	2016	-	2020	-
	-	Ouders zijn in staat hun opgroeiende pubers te begeleiden richting zelfstandigheid en volwassenheid	1.1.2a	Idem	% inwoners (18+) dat het Centrum voor Jeugd en Gezin kent en weet waarvoor je hier terecht kunt	-	2019	-	2021	-
	-	Jongeren ontdekken en ontwikkelen hun talenten	1.1.2a	Nota Ontwikkelplan Jongerenwerk (2019/293272)	% voortijdig schoolverlaters	DUO	2019	2,2%	2021	<2,2%
	-	Jongeren vinden aansluiting in de maatschappij	1.1.2a	Idem	-	-	2019	-	2021	-
	-	Jongeren voelen zich gehoord en gekend	1.1.2a	Idem	-	-	2019	-	2021	-
	-	Jongeren ervaren dat zij een positieve invloed hebben op hun omgeving en dragen bij aan een leefbare wijk	1.1.2a	Idem	-	-	2019	-	2021	-
	-	Jongeren ontwikkelen bewustzijn en zelfvertrouwen	1.1.2a	Idem	-	-	2019	-	2021	-
	-	Jongeren worden vroegtijdig geholpen bij problemen	1.1.2a	Idem	Het aantal jongeren dat aangeeft dat ze weten waar ze terecht kunnen met opgroeivragen	-	2019	-	2021	-
Waardevol Werk	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk		1.1.2a	-	% uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	GR	2019	73%	2021	>73%
	-	Deelnemers ervaren zelf voldoening en	1.1.2a	-	% deelnemers dat voldoening en motivatie in hun	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%

		motivatie in hun werk			werk ervaart					
-	Deelnemers ervaren dat werk wordt gewaardeerd	1.1.2a	-		% deelnemers dat ervaart dat hun werk wordt gewaardeerd	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%
-	Deelnemers ervaren dat ze erbij horen	1.1.2a	-		% deelnemers dat ervaart erbij te horen	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%
-	Deelnemers ontwikkelen zich	1.1.2a	-		% deelnemers dat ervaart zich te ontwikkelen	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%
-	Deelnemers hebben structuur in hun bestaan	1.1.2a	-		% deelnemers dat structuur in hun bestaan ervaren	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%
-	Deelnemers hebben invloed op de activiteiten die zij ondernemen	1.1.2a	-		% deelnemers dat ervaart invloed te hebben op de activiteiten die zij ondernemen	EOD	2019	N.v.t.	2021	>70%

Afkortingen

Prog.begr. = Programmabegroting

De in de tabel genoemde doelen passen binnen de doelen in de programmabegroting 2020-2023 onder de volgende beleidsvelden:

1.1.1 = Programma 1 / Beleidsveld 1.1 / *Meer Haarlemmers sporten of bewegen*

1.1.2a = Programma 1 / Beleidsveld 1.2 / *Versterken zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie kwetsbare Haarlemmers*

1.1.2b = Programma 1 / Beleidsveld 1.2 / *Inwoners nemen initiatief en ondersteunen elkaar*

3.3.1 = Programma 3 / Beleidsveld 3.3 / *Het voorkomen en vroeg signaleren van schulden bij inwoners*

Overige afkortingen:

RW = Realisatiewaarde

SW = Streefwaarde

OBO = Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek

CEO = Gemeente Haarlem, Cliëntervaringsonderzoek Wmo

GGD = GGD Kennemerland, Gezondheidsmonitor

GR = Gemeentelijke registratie

RP = Registratie partner

LIS = Letsel Informatie Systeem

DUO = DUO Ingrado

EOD = Enquête onder deelnemers

Bijlage 2. Doelen per gebied

Gebied	Doel	Indicator ⁶	Jaar	RW	Jaar	SW
Centrum	Oudere inwoners hebben sterkere sociale netwerken en wonen zo lang mogelijk naar tevredenheid thuis	% inwoners dat niet voldoende contacten heeft of er meer zou willen	2019	25%	2021	<25%
		% oudere inwoners dat aangeeft nog naar tevredenheid thuis te wonen (t.o.v. het alternatief, ic. verpleeghuis)	2019	-	2021	-
	Alle jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen	% voortijdig schoolverlaters	2019	2,7%	2021	<2,7%
Zuid-West	Inzet op het behouden/bevorderen van de sociale cohesie	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (gecombineerde reactie op enkele stellingen)	2019	6,8	2021	>6,8%
	Ondersteunen van initiatief en vrijwillige inzet	% inwoners dat vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren	2019	42%	2021	>42%
Noord	Alle kinderen en jongeren in Noord groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen	-	2019	-	2021	-
	Ouderen in Noord ervaren minder eenzaamheid en (sociaal) isolement en wonen zo lang mogelijk naar tevredenheid thuis	% 65-plussers dat gevoelens van eenzaamheid ervaart	2016	43%	2021	<43%
		% 65-plussers dat gevoelens van (zeer) ernstige eenzaamheid ervaart	2016	10%	2021	<10%
	Inwoners van Delftwijk, Indische Buurt-Noord en Transvaalwijk zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven en leven op een prettige manier samen	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (gecombineerde reactie op enkele stellingen) (heel Noord)	2019	6,5	2021	>6,5
Oost	Verbeteren van de ervaren gezondheid van de inwoners	% inwoners (19-plus) dat gezondheid als goed of zeer goed ervaart	2016	76%	2021	>76%
		% inwoners dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	2019	75%	2021	>75%
	Jongeren uit probleemgezinnen ontdekken en ontwikkelen hun talenten	% voortijdig schoolverlaters	2019	3,3%	2021	<3,3%
	Beter inspelen op gevolgen verhuizingen door woningbouwprojecten	% inwoners dat vindt dat Haarlemmers met verschillende achtergronden plezierig met elkaar omgaan	2019	49%	2021	>49%
		% inwoners dat tevreden is met de bevolkingssamenstelling van hun buurt	2019	60%	2021	>60%

⁶ Zie bijlage 1 voor bronvermelding.

	Geldproblemen bij inwoners worden voorkomen en bestreden	% inwoners dat zegt in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	2019	16%	2021	<16%
Schalkwijk	Geldproblemen bij inwoners worden voorkomen en bestreden	% inwoners dat zegt in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	2019	22%	2021	<22%
	Eenzaamheid voorkomen en tegengaan	% 19-plussers dat gevoelens van eenzaamheid ervaart	2016	56%	2021	<56%
		% 19-plussers dat gevoelens van (zeer) ernstige eenzaamheid ervaart	2016	13%	2021	<13%
	Perspectief bieden voor en talenten stimuleren van jeugd/jongeren	% voortijdig schoolverlaters	2019	3,3%	2021	<3,3%
	Verbeteren van de ervaren gezondheid van de inwoners	% inwoners (19-plus) dat gezondheid als goed of zeer goed ervaart	2016	70%	2021	>70%
		% inwoners dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	2019	66%	2021	>66%

Doelen per gebied waar de subsidies in de sociale basis niet rechtstreeks aan bijdragen, maar die wel belangrijk zijn voor het welzijn van de inwoners:

Centrum

- Aanpak van overlast
- Geschikte en betaalbare woningen voor ouderen

Zuid-West

- Kwaliteit van het openbaar vervoer vergroten
- Beschikbaarheid van betaalbare huisvesting

Noord

- Goede spreiding van kwetsbare inwoners over de stad en binnen het gebied
- Buitenspeelplekken voor jonge kinderen in de meer 'versteende' buurten
- Revitalisering Leliegebied

Oost

- Betere spreiding van kwetsbare inwoners over de stad en binnen het gebied
- Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en vergroten van de hoeveelheid groen in het gebied

Schalkwijk

- Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte
- Meer woningen in alle prijsklassen

Bijlage 3. Indicatoren per gebied

Thema ⁷	Indicator ⁸	Haarlem	Haarlem-Centrum	Haarlem-Zuidwest	Haarlem-Noord	Haarlem-Oost	Schalkwijk
Ontmoeten	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (gecombineerde reactie op enkele stellingen)	6,3	6,6	6,8	6,5	5,8	5,8
	% inwoners dat niet voldoende contacten heeft of er meer zou willen	29%	25%	24%	27%	26%	41%
	% 19-plussers dat gevoelens van eenzaamheid ervaart*	43%	36%	36%	40%	45%	56%
	% 19-plussers dat gevoelens van (zeer) ernstige eenzaamheid ervaart*	10%	7%	7%	9%	12%	13%
	% inwoners dat vindt dat Haarlemmers met verschillende achtergronden plezierig met elkaar omgaan	41%	46%	44%	41%	49%	31%
	% inwoners dat tevreden is met de bevolkingssamenstelling van hun buurt	63%	73%	65%	69%	60%	48%
Vrijwillige inzet en mantelzorg	% inwoners dat vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren	38%	36%	42%	41%	40%	30%
	% inwoners dat zich vrijwillig inzet	50%	56%	58%	48%	49%	40%
	% inwoners dat mantelzorg verleent	23%	23%	22%	20%	25%	24%
	% mantelzorg dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	14%	8%	19%	13%	11%	13%
Redzaam in het dagelijks leven	% inwoners dat zich als volledig zelfredzaam beschouwt	85%	86%	89%	88%	83%	76%
	% inwoners dat aangeeft in het dagelijks leven (ernstig of enigszins) beperkt te worden in (zelf)redzaamheid vanwege gezondheidsredenen	22%	19%	17%	21%	23%	30%
	Haarlemse 75-plussers (1/1/2019), aantal	11.902	624	2.600	3.759	1.696	3.223
	Haarlemse 75-plussers (1/1/2019), percentage	7,5%	4,6%	7,4%	6,8%	7,8%	9,5%
	Haarlemse 75-plussers in 2030, aantal (prognose) ⁹	15.840	1.034	3.225	4.777	2.175	4.603

⁷ Voor het thema Waardevol werk zijn nog geen data beschikbaar.

⁸ Bronnen en het jaartal behorend bij de genoemde realisatiewaarden zijn terug te vinden in bijlage 1.

⁹ Gemeente Haarlem, Bevolkingsprognose DIA.

	Haarlemse 75-plussers in 2030, percentage (prognose)	9%	7,2%	8,4%	8,2%	8,8%	11,5%
	% inwoners dat aangeeft dat zij weten - voor zichzelf of voor iemand in omgeving - waar zij informatie, ondersteuning en hulp kunnen krijgen bij verminderde (zelf)redzaamheid	45,4%	42,9%	43,5%	45,0%	47,2%	48,0%
Financiën op orde	% inwoners dat zegt in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	16%	11%	14%	14%	16%	22%
	% inwoners dat enige of grote moeite heeft om rond te komen van het inkomen van hun huishouden*	22%	19%	19%	21%	21%	28%
	Aantal huishoudens met een HaarlemPas	6.751	501	718	1.474	1.307	2.751
Gezonde leefstijl	% inwoners (19-plus) dat gezondheid als goed of zeer goed ervaart*	78%	82%	82%	81%	76%	70%
	% inwoners dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	74%	73%	78%	76%	75%	66%
	% inwoners (19-plus) dat voldoet aan de beweegrichtlijn 2017*	58%	60%	60%	62%	56%	47%
	% scholieren dat rookt*	9%	7%	7%	13%	10%	6%
	% scholieren dat in de afgelopen maand alcohol heeft gedronken*	26%	31%	31%	30%	25%	16%
	% overgewicht onder kinderen (5-15 jaar)*	12%	7%	7%	9%	16%	21%
Opvoeden en opgroeien	% voortijdig schoolverlaters	2,2%	2,7%	1,4%	2,7%	3,3%	3,3%
	% jeugdcriminaliteit	2,0%	2,4%	1,9%	2,4%	4,0%	2,7%
	% kindermishandeling	1,7%	1,4%	0,6%	1,8%	4,3%	2,8%
	% opgroeien in éénoudergezin	16,2%	22,0%	16,0%	14,0%	25,0%	22,0%
	% jeugd lid van een sportvereniging	40,0%	35,0%	49,0%	44,0%	25,0%	23,6%
	% opgroeien in armoede	5,4%	2,6%	1,1%	2,6%	7,8%	15%

* De scores op deze indicator zijn niet uit te splitsen voor Centrum en Zuid-West; het weergegeven percentage is dus voor de twee gebieden samen.

Hieronder volgt een korte analyse van de verschillen tussen de gebieden per thema.

Ontmoeten

Gebrek aan sociale contacten en gevoelens van eenzaamheid komen het sterkst voor in Schalkwijk. In Schalkwijk is het percentage inwoners dat zegt niet voldoende contacten te hebben bovendien de afgelopen jaren gestegen, terwijl in andere gebieden sprake was van een lichte daling. In Haarlem Zuid-West komen dergelijke gevoelens naar verhouding het minst voor.

Schalkwijk scoort naar verhouding eveneens laag op indicatoren die iets zeggen over sociale verbondenheid en integratie. In Oost valt op dat inwoners een laag cijfer geven voor de sociale kwaliteit van de buurt, maar wel sterk vinden dat mensen met verschillende achtergronden plezierig met elkaar omgaan. In Haarlem-Zuid-West is de ervaren sociale kwaliteit het hoogst, terwijl de inwoners van Centrum het meest tevreden zijn over de bevolkingssamenstelling van hun buurt. Wat daarbij wel opvalt is dat inwoners van Centrum, Zuid-West en Noord de afgelopen jaren minder tevreden zijn geworden over de samenstelling van hun buurt, terwijl de inwoners van Oost en Schalkwijk juist meer tevreden zijn geworden.

Vrijwillige inzet en mantelzorg

De inwoners van Zuid-West vinden naar verhouding het meest dat zij voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren; in Schalkwijk is dit duidelijk minder. Het aantal inwoners dat zich vrijwillig inzet vertoont eenzelfde patroon: bovengemiddeld in Zuid-West en onder het gemiddelde in Schalkwijk. Bij mantelzorg is sprake van een ander beeld. Het aantal mantelzorgers verschilt niet sterk per gebied, hoewel Oost en Schalkwijk iets meer mantelzorgers lijken te hebben. Wat verder opvalt is dat het aantal mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn in Zuid-West relatief hoog is.

Redzaam in het dagelijks leven

Op de belangrijkste indicatoren voor Redzaam in het dagelijks leven zijn significante verschillen tussen stadsdelen zichtbaar. Inwoners van Schalkwijk beschouwen zich duidelijk als minder zelfredzaam en meer beperkt in het dagelijks leven dan inwoners van andere gebieden in Haarlem. Een mogelijke verklaring is dat het aandeel 75-plussers in Schalkwijk hoger is dan in andere gebieden; in Schalkwijk neemt de vergrijzing de komende tien jaar bovendien ook sterker toe dan elders. Daar staat tegenover dat inwoners van Schalkwijk wel beter op de hoogte zijn waar zij informatie, ondersteuning en hulp kunnen krijgen, maar gezien het voorgaande is het de vraag of dat voldoende is; bovendien hangt bekendheid met voorzieningen waarschijnlijk samen met de behoefte aan voorzieningen.

Financiën op orde

In stadsdeel Schalkwijk hebben naar verhouding de meeste mensen geldproblemen; in de stadsdelen Noord en Oost zit dat rond het gemiddelde en in het Centrum zijn de geldproblemen van inwoners het kleinst.

Gezonde leefstijl

Met name in Schalkwijk ervaren inwoners een minder goede gezondheid. Inwoners van dat stadsdeel bewegen bovendien minder dan gemiddeld in Haarlem, terwijl inwoners van Noord bovengemiddeld bewegen. Schalkwijk doet het relatief goed als het gaat om roken en alcoholgebruik bij scholieren; daar scoren Centrum, Zuid-West en Noord juist slecht op. Overgewicht bij kinderen is vooral een probleem in Oost en Schalkwijk.

Opvoeden en opgroeien¹⁰

Noord: in de Transvaal-, Vogelenbuurt en Vondelkwartier zijn relatief meer problemen als schooluitval (2,67% t.o.v. 2,2%), jeugdcriminaliteit (2,4% t.o.v. 2%), kindermishandeling (1,8% t.o.v. 1,7%). In Kleverpark en Sinnevelt spelen aanzienlijk minder problemen m.b.t. de jeugd dan gemiddeld in Haarlem. In stadsdeel Oost en dan voornamelijk in Parkwijk zijn de problemen aanzienlijk groter dan gemiddeld in Haarlem. 25% van de kinderen groeit op in een éénoudergezin (t.o.v. 16% gemiddeld), er is anderhalf keer meer sprake van schooluitval (3,3% t.o.v. 2,2%), het percentage kindermishandeling is twee keer hoger dan gemiddeld (4,3% t.o.v. 1,7%), en slechts 25% van de jeugd is lid van een (sport)vereniging t.o.v. 40% gemiddeld in Haarlem. In stadsdeel Schalkwijk zijn aanzienlijk meer problemen dan gemiddeld in Haarlem. En in Boerhavewijk en Meerwijk nog meer dan in Europawijk en Molenwijk. Er groeien drie keer meer kinderen op in armoede (15% t.o.v. 5,4%), er is anderhalf keer vaker sprake van kindermishandeling (2,8% t.o.v. 1,7%), schooluitval is anderhalf keer hoger dan gemiddeld (3,3% t.o.v. 2,2%), jeugdcriminaliteit is 2,7% t.o.v. 2%, en slechts 23,6% van de jeugd is lid van een (sport)vereniging (t.o.v. 40%). Stadsdeel Zuid-West scoort aanzienlijk beter met betrekking tot de jeugd. Slechts 0,6% sprake van kindermishandeling t.o.v. 1,7%, vijf keer minder kinderen groeien op in armoede (1,1% t.o.v. 5,4%), slechts 1,4% schooluitval t.o.v. 2,2%, en 49% van de jeugd is lid van een (sport)vereniging t.o.v. 40%. In stadsdeel Centrum spelen een aantal problemen meer dan gemiddeld in Haarlem. Zo groeien 22% van de kinderen op in een éénoudergezin (t.o.v. 16,2%), de jeugdcriminaliteit is 2,4% t.o.v. 2%, en schooluitval is 2,7% t.o.v. 2,2%.

Waardevol werk

Voor waardevol werk zijn er geen kwantitatieve indicatoren beschikbaar die inzicht geven in verschillen in maatschappelijke effecten tussen gebieden (stadsdelen of wijken). Uit ervaring (gemeente en sociaal wijkteams) weten we wel dat met name in Oost, Noord en Schalkwijk veel mensen wonen met een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt. Verschillen tussen gebieden hebben voor waardevol werk ook maar beperkte relevantie. Op grond van het principe 'zo gewoon mogelijk' hoeft (waardevol) werk zich immers niet in de directe woonomgeving te bevinden en is het gebruikelijk dat je daarvoor een wat grotere afstand aflegt. Voor bepaalde groepen inwoners waar een dergelijke fysieke afstand wél een belemmering is zou laagdrempelig aanbod vooral in Oost, Noord en Schalkwijk beschikbaar moeten zijn.

¹⁰ Onderzoek Kinderen in Tel (2016)

Bijlage 4. Analyse per gebied

Centrum

In 2019 telde Haarlem Centrum 13.960 inwoners en 8.230 huishoudens. Het is hiermee het kleinste stadsdeel van Haarlem, in zowel oppervlakte als inwonersaantal. Het centrum is het historisch hart van de stad, is rijk aan monumenten en biedt veel mogelijkheden voor cultuur, winkelen en ontspanning. Ook het NS-station en het winkel- en uitgaansgebied maken deel uit van Haarlem Centrum. Dit draagt er ook aan bij dat Centrum een substantiële bijdrage levert aan de werkgelegenheid in de stad. Het aantal banen, bedrijfsvestigingen en ZZP-ers per 1.000 inwoners is beduidend groter dan in de overige stadsdelen. 41% van de circa 8.000 woningen in Centrum valt in de particuliere huursector. Dit is beduidend meer dan in de rest van Haarlem, terwijl betrekkelijk weinig woningen in bezit zijn van een wooncorporatie (13%). Haarlem Centrum is met slechts 7% oppervlakte openbaar groen het minst groene stadsdeel van Haarlem, maar het grootste deel van de bewoners is wel tevreden over het onderhoud van deze perken, plantsoenen en parken. Zij zijn daarmee een stuk positiever dan inwoners in de andere stadsdelen. Ten slotte kent Haarlem Centrum een aantal unieke sociale voorzieningen ten opzichte van de rest van Haarlem met de maatschappelijke (24-uurs)opvang aan de Wilhelminastraat, het Aanloopcentrum op de Nieuwe Groenmarkt en Pension Spaarnezicht voor dak- en thuisloze jongeren.

De bijna 14.000 inwoners van Haarlem Centrum maken 8,5% uit van de totale Haarlemse bevolking. Zoals uit onderstaande tabel blijkt zal dit stadsdeel in de periode 2020 t/m 2030 naar verwachting een beperkte groei doormaken. Centrum is het minst vergrijsde, maar ook het minst kinderrijke stadsdeel van Haarlem. Het gebied kenmerkt zich door een in verhouding bovengemiddeld aandeel eenpersoonshuishoudens (58%) en huishoudens zonder kinderen, terwijl het aandeel van de huishoudens met kinderen veel lager ligt dan gemiddeld. Ondanks dat er niet veel kinderen en jongeren wonen in het Centrum, trekt dit stadsdeel ze wel aan door haar specifieke kenmerken en verblijven er dus wel veel jongeren. Dat laatste geldt overigens ook voor dak- en thuislozen en mensen met een verslaving.

Bevolking	Jaar	Haarlem	Centrum
Totaal aantal inwoners	2019	161.260	13.960
% inwoners van 0-14 jaar (kinderen)	2019	16,9%	9,%
% inwoners 15-24 jaar (jongeren)	2019	10,2%	9,8%
% inwoners van 75 jaar en ouder (ouderen)	2019	7,5%	4,6%
Totaal aantal huishoudens	2018	76.905	8.230
Totaal aantal eenpersoonshuishoudens	2018	33.760	4.785
% huishoudens zonder kinderen	2018	25,%	26,%
% huishoudens met kinderen	2018	31,%	16,%
% Verwachte groei inwoneraantal in 2030	2030	8,9%	2,9%

Bron: Gemeente Haarlem/CBS

Analyse

Haarlem Centrum kenmerkt zich door het relatief grote aantal alleenstaanden. In combinatie met een relatief groot aantal gescheiden mensen geeft dit een verhoogd risico op eenzaamheid. Over het algemeen lijken inwoners van Haarlem Centrum overwegend zelfredzaam te zijn. Zo geeft 86% aan zichzelf als volledig zelfredzaam te beschouwen, wat overeenkomt met het Haarlemse gemiddelde. Ook scoort het percentage inwoners (19+ en 65+) van Haarlem Centrum dat aangeeft onvoldoende regie over het eigen leven te ervaren het laagst van alle gebieden. Bovendien scoren de inwoners in het Centrum op het gebied van beperkingen door gezondheid het laagst van alle Haarlemmers. Daartegenover staat dat de inwoners van Haarlem Centrum het minst goed weten waar zij informatie, ondersteuning en hulp kunnen krijgen bij verminderde zelfredzaamheid, en het sociaal wijkteam en Wmo-(maatwerk)voorzieningen worden minder vaak ingeschakeld dan in Haarlem als geheel¹¹. Vanuit bewoners die zich wel bij het sociaal wijkteam melden is er vooral vraag naar laagdrempelige dienstverlening, maar is er ook sprake van schulden en eenzaamheid¹².

Veel bewoners in de binnenstad zijn actief in hun eigen buurt. Het relatief hoge percentage inwoners dat mantelzorg geeft en aan vrijwilligerswerk doet illustreert dit.

De groep ouderen is vergeleken met de andere stadsdelen in Centrum minder groot, maar het is wel een belangrijke doelgroep. Deze groep zal de komende jaren naar verhouding in het Centrum het meest toenemen¹³ en kent vaak specifieke problematiek, zoals verminderde zelfredzaamheid en eenzaamheid. Huisvesting is in het Centrum vooral problematisch voor ouderen die particulier huren en bij (soms noodzakelijke) verhuizing een aanzienlijk hogere huur moeten betalen.

In de binnenstad speelt een aantal specifieke problemen omtrent openbare orde. Zo worden enkele overlastlocaties structureel gemonitord om de leefbaarheid te waarborgen. Bij de aanpak van overlast door jongeren ligt de nadruk op enkele hotspots, op horecanachten en bij speeltuinen en schoolpleinen; bij overlast door dak- en thuislozen onder andere in parkeergarages en bij parkeeroverlast bij scholen. Ook de omgeving van de 24-uursopvang voor dak- en thuislozen blijft extra inzet van handhaving vragen.

Zuid-West

In 2019 telde Haarlem Zuid-West 35.168 inwoners en 16.490 huishoudens. Zuid-West bestaat uit vier wijken: Haarlemmerhoutkwartier, Zijlwegkwartier, Houtvaartkwartier en Duinwijk. Middelpunt van het Haarlemmerhoutkwartier vormt het beroemde stadsbos de Haarlemmerhout. De komende jaren zullen

¹¹ Registratie gemeente Haarlem.

¹² Registratie sociaal wijkteam.

¹³ Gemeente Haarlem, Bevolkingsprognose DIA.

er in Zuid-West ongeveer 2400 woningen bijgebouwd worden. Het is de bedoeling dat de helft hiervan sociale bouw is. Om meer diversiteit in het stadsdeel te krijgen moet ook worden gedacht aan seniorenwoningen en maatregelen om levensloopbestendig woningaanbod te hebben. Mede door de groei van het aantal woningen, verwacht het gebied een grote leerlingengroei en de ontwikkeling van onderwijsvoorzieningen. Naast huisvesting gaat dit ook om ruimte voor onder andere speelterreinen. In relatie tot het aantal nog te bouwen woningen is goede bereikbaarheid één van de speerpunten in Zuid-West. Het reguliere openbaar vervoer is in sommige buurten onder de maat.

De ruim 35.000 inwoners van Haarlem Zuid-West maken 22% uit van de totale Haarlemse bevolking. Naar verwachting zal het inwoneraantal in 2030 sterk zijn gestegen (zie onderstaande tabel). Met name in het Houtvaartkwartier zal deze stijging sterk zijn. Qua leeftijdsopbouw en type huishouden lijkt Zuid-West overwegend overeen te komen met het beeld in heel Haarlem. Wanneer er naar de afzonderlijke wijken gekeken wordt, is er toch wat meer variatie zichtbaar. Zo is het percentage kinderen in het Houtvaartkwartier en het percentage jongeren in Duinwijk bovengemiddeld hoog. Daarnaast zijn Duinwijk en het Haarlemmerhoutkwartier ook duidelijk meer vergrijsd met bijna 1 op de 10 inwoners van 75 jaar of ouder. In het Zijlwegkwartier en het Houtvaartkwartier is dat ongeveer één op de twintig inwoners.

Bevolking - Wijken	Jaar	Haarlem	Zuid-West	Haarlemmerhoutkwartier	Zijlwegkwartier	Houtvaartkwartier	Duinwijk
Totaal aantal inwoners	2019	161.260	35.168	12.978	8.300	8.222	5.668
% inwoners van 0-14 jaar (kinderen)	2019	16,9%	17,7%	16,9%	17,2%	19,8%	17,3%
% inwoners 15-24 jaar (jongeren)	2019	10,2%	10,9%	10,3%	9,8%	11,3%	13,4%
% inwoners van 75 jaar en ouder (ouderen)	2019	7,5%	7,4%	9,4%	4,9%	5,8%	8,9%
Totaal aantal huishoudens	2018	76.905	16.490	6.095	4.170	3.570	2.655
Totaal aantal eenpersoonshuishoudens	2018	33.760	7.095	2.705	1.875	1.325	1.190
% huishoudens zonder kinderen	2018	25,%	25,%	27,%	24,%	24,%	24,%
% huishoudens met kinderen	2018	31,%	32,%	29,%	31,%	39,%	31,%
% Verwachte groei inwoneraantal in 2030	2030	8,9%	9,3%	2,1%	0,7%	26,0%	13,8%

Bron: Gemeente Haarlem/CBS

Analyse

Zuid-West kent iets minder geregistreerde mantelzorgers, maar het aantal vrijwilligers is hoog en de sociale cohesie is betrekkelijk sterk. Zuid-West kent veel initiatiefnemers en vaker dan in andere stadsdelen ervaart men in een gezellige buurt te wonen waar mensen elkaar helpen en samen dingen doen. Toch zijn er zorgen dat deze sociale cohesie onder druk komt te staan. Zo lijkt de groei van het aantal (westers) anderstaligen in de buurt ook tot minder

burencontact te leiden, ervaren ouder wordende bewoners in sommige buurten eenzaamheid, en geven vrijwilligers en initiatiefnemers aan ondersteuning nodig te hebben.

Sociaal economisch staat stadsdeel Zuid-West er goed voor. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen ligt onder het Haarlemse gemiddelde en er zijn relatief weinig werkzoekenden. Ook kent Zuid-West relatief gezien geen grote problematiek op het gebied van schulden, maar er zijn wel enkele aandachtsgebieden rond geldproblemen: delen van het Rozenprieel, het Diaconessenplein en Spoorwegstraat/Delftstraat.

Noord

In 2019 telde Haarlem Noord 56.656 inwoners en 25.695 huishoudens. Het grootste stadsdeel van Haarlem, in zowel oppervlak als inwonersaantal, is verdeeld in acht wijken: Transvaalwijk, Indische Wijk, Ter Kleefkwartier, Te Zaanenkwartier, Vogelenwijk, Delftwijk, Vondelkwartier en Spaarndam. Het stadsdeel is zeer gevarieerd. Naast dichtbebouwde wijken als de Indische Wijk zijn er groenere wijken als het Te Zaanenkwartier, terwijl het pittoreske dorp Spaarndam ook bij Noord hoort. De woningvoorraad in Noord kenmerkt zich door veel eengezinswoningen (62%) en betrekkelijk weinig flats. Ook is ruim 6 op 10 huizen een koopwoning. De komende jaren worden in Haarlem Noord aanzienlijk meer woningen gebouwd dan de afgelopen jaren. Dit vindt vooral plaats in de twee ontwikkelzones langs de Spaarndamseweg en de Planetenlaan-Orionweg. Door deze bouw van woningen de komende jaren is de verwachting dat de bestaande onderwijshuisvesting niet voldoende is en groeit ook de noodzaak voor aanvullende (sport-)voorzieningen. Daarnaast moeten tot 2025 1.200 huishoudens in Noord verhuizen naar een woning voor mensen met een zorgbehoefte. Nieuwbouw en aanpassing van de bestaande woningvoorraad moet een ruimer aanbod van dit soort woningen bieden. Daarbij is de inrichting van de openbare ruimte een aandachtspunt, zodat (zorg-)voorzieningen in de buurt bereikbaar zijn en blijven. Noord behoort tot de groenste stadsdelen van Haarlem met ongeveer een derde van het oppervlak dat bestaat uit openbaar groen.

De bijna 57.000 inwoners van Haarlem Noord maken 35% uit van de totale Haarlemse bevolking. Naar verwachting zal Noord in 2030 een beperkte groei hebben ondergaan in het aantal inwoners (zie onderstaande tabel). In de wijken varieert deze groei flink. Zo is de verwachte groei in de Transvaalwijk en in het Te Zaanenkwartier relatief groot, maar in Delftwijk en Vogelenwijk is er een daling. In Noord wonen meer jonge kinderen (0-14 jaar) dan in de andere stadsdelen. Noord herbergt naar verhouding ook veel huishoudens met kinderen. Qua percentage ouderen komt stadsdeel Noord redelijk overeen met het beeld in heel Haarlem, maar ook hier is de variatie in de wijken sterk. Vooral de wijken Spaarndam en Delftwijk kennen veel ouderen. De Transvaalwijk daartegenover is het minst vergrijsd.

Bevolking - Wijken	Jaar	Haarlem	Noord	Transvaalwijk	Indische wijk	Ter Kleefkwartier	Te Zaanenkwartier	Vogelenwijk	Delftwijk	Vondelkwartier	Spaarndam
Totaal aantal inwoners	2019	161.260	56.656	8.806	9.252	13.271	8.981	5.128	5.004	5.586	628
% inwoners van 0-14 jaar (kinderen)	2019	16,9%	19,0%	15,2%	19,3%	23,1%	19,1%	19,9%	13,6%	19,4%	15,%
% inwoners 15-24 jaar (jongeren)	2019	10,2%	10,3%	12,1%	10,2%	9,1%	9,7%	11,6%	9,3%	11,3%	7,2%
% inwoners van 75 jaar en ouder (ouderen)	2019	7,5%	6,8%	3,9%	5,1%	6,6%	9,4%	4,6%	10,4%	7,3%	9,9%
Totaal aantal huishoudens	2018	76.905	25.695	4.790	4.065	5.450	3.935	2.145	2.630	2.390	290
Totaal aantal eenpersoonshuishoudens	2018	33.760	10.030	2.470	1.335	1.800	1.505	695	1.305	820	100
% huishoudens zonder kinderen	2018	25,%	25,%	23,%	26,%	24,%	24,%	25,%	26,%	25,%	34,%
% huishoudens met kinderen	2018	31,%	37,0%	26,%	41,%	43,%	38,%	43,%	25,%	41,%	33,%
% Verwachte groei inwoneraantal in 2030	2030	8,9%	2,9%	8,5%	2,8%	3,3%	4,6%	-2,8%	-2,7%	0,4%	0,3%

Bron: Gemeente Haarlem/CBS

Analyse

Mede omdat Noord het grootste stadsdeel is, zijn er grote verschillen tussen de wijken in Noord. Zo scoort Haarlem-Noord als geheel hoog op het percentage inwoners dat zich als volledig zelfredzaam beschouwd; ook het percentage dat aangeeft beperkt te worden door gezondheidsredenen is laag, maar op buurtniveau is er veel verschil.

Op het gebied van sociale cohesie scoort Noord gemiddeld voor Haarlemse begrippen. Wanneer er meer op wijkniveau wordt ingezoomd scoren met name Delftwijk, Indische Buurt-Noord en de Transvaalwijk relatief laag op sociale cohesie. Daarnaast wordt door het sociaal wijkteam geconstateerd dat er steeds meer ouderen in Noord hulpbehoevend zijn. Het ontbreken van een netwerk bij deze doelgroep zorgt ervoor dat de eenzaamheid een grote rol speelt, hoewel Noord over het geheel genomen iets lager op eenzaamheid scoort dan het gemiddelde in Haarlem. Ook doen mensen met psychische kwetsbaarheid steeds vaker een beroep op het wijkteam. De ervaren gezondheid van inwoners in Noord is relatief goed, net als de mate waarin zij wekelijks bewegen.

Data analyse toont echter wel een bovengemiddeld zorggebruik in Haarlem Noord. Relatief gezien wordt er in heel Noord ook veel beroep gedaan op jeugdhulp, terwijl het aantal aandachtsleerlingen relatief laag is¹⁴. Verschillende wijken vragen veel aandacht met betrekking tot goede voorzieningen voor kinderen en jongeren in de buurt. Roken en alcoholgebruik komt relatief veel voor onder scholieren in Noord.

De bijstandsafhankelijkheid is in Noord naar verhouding beperkt en ook het aantal huishoudens met een laag inkomen ligt onder het stedelijk niveau. Het percentage inwoners van Haarlem Noord dat aangeeft te worden beperkt in de zelfredzaamheid vanwege de eigen financiële situatie is ook laag. Toch is ook op dit thema het onderscheid in wijken cruciaal. Daaruit blijkt dat schuldenproblematiek meer attentie vereist in met name Delftwijk, het Vondelkwartier en de Transvaalwijk.

Van alle wijken is met name Delftwijk geïdentificeerd als aandachtsgebied. Deze wijk scoort op veel terreinen minder dan de rest van het stadsdeel. Zo is het aantal inwoners met Wmo ondersteuning en het aantal jongeren met jeugdhulp hier betrekkelijk groot. Ook wordt hier relatief vaak een beroep op hulp van het wijkteam gedaan. Daarnaast vragen Indische Buurt-Noord en het Leliegebied specifieke aandacht; bij de laatste is sprake van ondermijnende criminaliteit in het gebied rondom de Schoterweg (project Lelie).

Oost

Op 1 januari 2019 telde Haarlem-Oost 21.773 inwoners en 10.945 huishoudens. Het gebied is verdeeld in vier wijken: Parkwijk, Amsterdamse buurt, Slachthuisbuurt en Waarder en Veerpolder. De vooroorlogse stadswijken Amsterdamse buurt en delen van de Slachthuisbuurt en Scheepmakersdijk bestaan vooral uit laagbouw. Op dit moment worden door de woningcorporaties veel renovatie- en nieuwbouwprojecten uitgevoerd waardoor er meer woningen en meer differentiatie in het woningaanbod ontstaat. De openbare ruimte in deze wijken is krap bemeten met weinig groenvoorzieningen. Parkwijk en Zuiderpolder zijn typische naoorlogse wijken, ruim van opzet en met laag- en hoogbouw. Vooral in Parkwijk is sprake van hoogbouw en een eenzijdig woningaanbod. Veel woningen voldoen niet meer aan de hedendaagse woningeisen en -wensen. De kwaliteit van de openbare ruimte en de groenvoorzieningen is op veel plekken van lage kwaliteit. Oost heeft als enige stadsdeel in Haarlem een 24-uurs bedrijventerrein, de Waarderpolder. Met 1.200 bedrijven en 15.000 arbeidsplaatsen is de Waarderpolder een belangrijke motor van de lokale economie.

De bijna 22.000 inwoners van Haarlem-Oost maken 14% uit van de totale Haarlemse bevolking. De verwachting is dat het inwonertal van Oost in 2030 bovengemiddeld zal zijn gestegen (zie onderstaande tabel). In de wijken varieert de groei echter sterk. Qua leeftijdsopbouw en type huishouden komt stadsdeel Oost in grote lijnen overeen met het beeld in heel Haarlem. Alleen de Waarder- en Veerpolder (incl. Sportliedenbuurt) heeft procentueel gezien een bovengemiddeld aantal kinderen. Parkwijk is het meest vergrijsd binnen Haarlem-Oost: ruim 1 op de 10 inwoners is 75-plus. In de Amsterdamse buurt bestaat bijna de helft van de huishoudens uit één persoon.

¹⁴ Waarstaatjegemeente.nl; G4net Zuid-Kennemerland.

Bevolking - Wijken	Jaar	Haarlem	Oost	Waarder- en Veerpolder	Amsterdamse buurt	Slachthuiswijk	Parkwijk
Totaal aantal inwoners	2019	161.260	21.773	1.703	7.963	5.447	6.660
% inwoners van 0-14 jaar (kinderen)	2019	16,9%	14,6%	18,7%	14,5%	14,7%	13,7%
% inwoners 15-24 jaar (jongeren)	2019	10,2%	9,3%	8,3%	9,9%	9,3%	9,9%
% inwoners van 75 jaar en ouder (ouderen)	2019	7,5%	7,8%	4,8%	6,9%	6,9%	11,4%
Totaal aantal huishoudens	2018	76.905	10.945	805	4.225	2.760	3.155
Totaal aantal eenpersoonshuishoudens	2018	33.760	4.875	305	2.055	1.235	1.280
% huishoudens zonder kinderen	2018	25,%	26,%	29,%	25,%	25,%	28,%
% huishoudens met kinderen	2018	31,%	29,%	34,%	26,%	30,%	32,%
% Verwachte groei inwoneraantal in 2030	2030	8,9%	13,4%	33,4%	1,6%	32,6%	6,7%

Bron: gemeente Haarlem (DIA/BRP)

Analyse

De gemiddelde Haarlem-ooster blijkt naar verhouding honkvast en woont lang in de wijk. Ook zijn familie en bekenden zijn blijvers. Dit betekent dat de betrokkenheid bij de buurt groot is, maar ook dat de populatie in de wijk langzaamaan veroudert. Door de woningbouwprojecten is er de laatste jaren wel meer verandering dan daarvoor. Dat geeft onzekerheid en sociale netwerken op straatniveau komen onder druk te staan.

Een veelgehoorde instelling is: 'je helpt elkaar en gaat niet naar de hulpverlening toe'; dit verklaart mogelijk waarom inwoners van Oost zichzelf niet als minder zelfredzaam dan de gemiddelde Haarlemmer beschouwen, ondanks een aantal objectieve indicatoren die het tegendeel suggereren (inkomensniveau, schulden, arbeidsparticipatie). De groep wordt langzaamaan kwetsbaarder. Daarbij constateren we dat in een deel van Haarlem-Oost een concentratie van kwetsbare inwoners woont. Dit wordt deels veroorzaakt doordat bepaalde kwetsbare inwoners, zoals mensen die psychisch kwetsbaar zijn en statushouders, via specifieke regelingen sociale huurwoningen toegewezen krijgen in de goedkoopste categorie. Deze woningen zijn geconcentreerd in bepaalde wijken en straten. Deze concentratie aan kwetsbaarheid is 'onzichtbaar' omdat deze niet naar voren komt uit de cijfers op gebiedsniveau maar wel degelijk bestaat en herkend wordt.

Ook zien we een groep jongeren die in wisselende samenstelling op verschillende plekken in de wijken overlast veroorzaakt. Een aantal bekende jongeren vormt al enkele jaren de vaste kern van overlast gevende jeugd. Kenmerkend voor de overlast in Oost is dat deze steeds 'in beweging' is: er is variatie in zowel de mate van overlast als overlastlocaties. Naast deze 'zichtbare' overlast gevende jeugd bestaat er ook een grote groep jeugd die minder zichtbaar is,

maar wel kwetsbaar op onder andere het gebied van zorg en sociaaleconomische positie. Deze hebben vaak structureel te maken met problematiek en zijn daarom niet van het ene op het andere moment geholpen. Bij deze groep is een duurzame aanpak met een lange adem vereist en lijkt het in de praktijk vooral ingewikkeld om als professional contact te leggen en te behouden.

Haarlem-Oost kenmerkt zich verder door inwoners met een lager gezondheidspeil en met hogere gezondheidsrisico's en problematiek op meerdere leefdomeinen. Data analyse toont een bovengemiddeld gebruik van zorg en ondersteuning in Haarlem-Oost, zoals maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein, huisartsenzorg, geestelijke gezondheidszorg, eerstelijns zorg en wijkverpleging. Verder zien we een hoog percentage inwoners met twee of meer chronische aandoeningen, veel diabetes type2, een hoog percentage kinderen zonder controle bij de tandarts en veel psychische problematiek. Alhoewel de cijfers geen extreme scores geven op kinderen en jongeren die in armoede leven, blijkt in de praktijk dat er sprake is van enkele groepen waar armoede over de generaties heen wordt doorgegeven, wat zich onder andere uit door zonder ontbijt op school komen en lagere deelname aan sportclubs.

Schalkwijk

In 2019 telde Haarlem Schalkwijk 33.703 inwoners en 15.545 huishoudens. Schalkwijk bestaat uit vier wijken: Europawijk, Boerhaavewijk, Molenwijk en Meerwijk. Schalkwijk is een stadsdeel waar wonen, werken en recreatie samengaan in een groene omgeving. Het stadsdeel heeft ruimte om te groeien, maar vraagt bovengemiddelde inzet om de groeikansen optimaal te benutten en Schalkwijk in fysiek en sociaal opzicht te versterken. De aanwezigheid van een grote hoeveelheid openbare ruimte in Schalkwijk biedt kansen. De wens is om de beschikbare ruimte aantrekkelijker, gebruiksvriendelijker en toegankelijker te maken. In vergelijking met de rest van Haarlem voelen de inwoners van Schalkwijk zich minder veilig in hun eigen buurt. Deze gevoelens komen vooral door overlast en criminaliteit van jeugd en door woninginbraken.

De bijna 34.000 inwoners van Schalkwijk maken 21% uit van de totale Haarlemse bevolking. In 2030 zal Schalkwijk naar verwachting een flinke groei hebben doorgemaakt qua inwoneraantal (zie onderstaande tabel). Met name in Europawijk en Boerhavewijk is de groei het grootst. Qua percentage kinderen en jongeren komt Schalkwijk in grote lijnen overeen met het beeld in heel Haarlem, al lijkt Boerhavewijk er wel uit te springen met een bovengemiddeld aantal kinderen en jongeren. In Schalkwijk is het percentage ouderen met één op de vijf bovengemiddeld (bijna één op de tien 75+), maar ook hier varieert het beeld per wijk. In Molenwijk is het aantal 65-plussers zelfs één op de vier, terwijl het in Boerhavewijk 'slechts' één op de zeven is. Het is ook opvallend dat het aantal eenpersoonshuishoudens in Schalkwijk gemiddeld is, maar dat het percentage vooral in Europawijk bovengemiddeld hoog is (50,9%).

	Jaar	Haarlem	Schalkwijk	Europawijk	Boerhaavewijk	Molenwijk	Meerwijk
Totaal aantal inwoners	2019	161.260	33.703	9.954	7.131	8.106	8.512
% inwoners van 0-14 jaar (kinderen)	2019	16,9%	17,2%	15,5%	21,%	14,4%	18,6%
% inwoners 15-24 jaar (jongeren)	2019	10,2%	10,3%	10,1%	11,2%	9,3%	10,7%
% inwoners van 75 jaar en ouder (ouderen)	2019	7,5%	9,5%	10,2%	7,5%	10,6%	9,4%
Totaal aantal huishoudens	2018	76.905	15.545	5.005	2.820	4.020	3.700
Totaal aantal eenpersoonshuishoudens	2018	33.760	6.975	2.550	1.090	1.745	1.590
% huishoudens zonder kinderen	2018	25,%	23,%	22,%	22,%	28,%	20,%
% huishoudens met kinderen	2018	31,%	32,%	28,%	40,%	28,%	37,%
% verwachte groei inwoneraantal in 2030	2030	8,9%	18,4%	27,0%	42,2%	3,3%	2,8%

Bron: Gemeente Haarlem/CBS

Analyse

Schalkwijk is een dynamisch en multicultureel gebied dat volop in ontwikkeling is en waar inwoners op allerlei manieren zelf initiatieven ontplooien. Hier wonen veruit de meeste anderstaligen en mensen met een migratie-achtergrond, waarvan een groot deel van niet-westerse afkomst. Rond deze verschillende culturen bestaan allerlei vertrouwensnetwerken met actieve inwoners. Deze netwerken kennen de problematiek, zetten zich op een laagdrempelig niveau in voor de inwoners en zorgen voor een vangnet bij sociale problematiek.

Schalkwijk staat er sociaaleconomisch minder goed voor dan Haarlem als geheel. Zo is het percentage bijstandsuitkeringen relatief hoog. Ook zien we naar verhouding veel huishoudens met een laag inkomen en huishoudens die drie jaar of langer op het sociaal minimum moeten leven. Het aantal personen met Wmo ondersteuning is groter dan gemiddeld en ook is er meer behoefte aan hulp van het sociaal wijkteam. Inwoners van Schalkwijk ervaren een minder goede eigen gezondheid dan in de rest van Haarlem. Met name het gebrek aan kennis over een gezonde leefstijl en de mate van beweging worden hierin genoemd als oorzaken.

In Schalkwijk is relatief veel sprake van eenzaamheid en deze is de laatste jaren fors gestegen. De groei is het sterkste bij ouderen met een migratieachtergrond, maar ook bij jongeren wordt vereenzaming geconstateerd. Schalkwijkers weten van alle Haarlemmers wel het beste waar zij informatie, ondersteuning en hulp kunnen krijgen bij verminderde (zelf)redzaamheid.

Er zijn veel Haarlemmers die de weg in Nederland nog moeten vinden. Dat zijn huwelijks- en arbeidsmigranten en andere *internationals*, en mensen die hun eigen land zijn ontvlucht, met name uit Syrië en Eritrea. Omdat statushouders een passende sociale huurwoning krijgen toegewezen, woont het merendeel

van de statushouders daar waar de meeste sociale huurwoningen zijn, waaronder Schalkwijk. Naast deze 'nieuwe' Haarlemmers wonen naar verhouding in Schalkwijk veruit de meeste anderstaligen en mensen met een migratie-achtergrond, waarvan een groot deel van niet-westerse afkomst. Vangnet bij sociale problematiek wordt vaak in de eigen groep gezocht.

In Schalkwijk constateert het sociaal wijkteam ook dat er veel mensen langskomen met een huisvestingsvraag. Zij zoeken een andere woning vanwege een scheiding, overlast of het betreft jongeren die noodgedwongen nog thuis wonen.

Bijlage 5. Analyse per thema

Ontmoeten

Haarlem wordt over het algemeen ervaren als een plek waar het prettig wonen en (samen)leven is. Toch zijn er ook zorgen over de mate waarin Haarlemmers zich sociaal verbonden voelen met elkaar. Gemiddeld scoort de sociale kwaliteit van hun buurt een 6,3¹⁵. Het gaat dan onder andere over de vraag of mensen elkaar kennen, saamhorigheid ervaren en zich thuis voelen bij de mensen in hun buurt.

In 2019 vond 29% van de Haarlemmers dat zij niet voldoende contacten hebben of dat zij er meer zouden willen¹⁶. Dit percentage is redelijk stabiel over meerdere jaren. Van alle Haarlemmers van 19 jaar en ouder ervaart 53% in 2016 gevoelens van eenzaamheid, waarvan dat bij 10% ernstig tot zeer ernstig is (zie onderstaande tabel); tussen 2008 en 2016 is er bovendien sprake van een stijging. Ouderen ervaren naar verhouding vaker eenzaamheid, wat in combinatie met toenemende vergrijzing in de toekomst een groter probleem kan worden. De groei is het sterkste bij ouderen (vooral mannen) met een migratieachtergrond. Vooral bij mannen zien we een significante stijging van ernstige eenzaamheid van 20% in 2012 naar 35% in 2016 (GGD). Tevens is er een sterke correlatie tussen het inkomensniveau van inwoners van een wijk en eenzaamheid: uit statistieken van de GGD zien we dat er in armere wijken veel meer eenzaamheid wordt ervaren.

	2008	2012	2016
Eenzaam: % 19-64 jarigen	36%	40%	41%
(Zeer) ernstig eenzaam: % 19-64 jarigen	6%	9%	9%
Eenzaam: % 65-plussers		46%	48%
(Zeer) ernstig eenzaam: % 65-plussers		7%	10%
Eenzaam: % 19-plussers			43%
(Zeer) ernstig eenzaam: % 19-plussers			10%

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Kennemerland

¹⁵ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019 (gecombineerde reactie op enkele stellingen)

¹⁶ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

Haarlem scoort relatief hoog op de segregatie-index: 38%¹⁷. De waarde ligt hoger dan Amsterdam (34%), Rotterdam (31%) Amersfoort (26%) en Zaanstad (34%). Veruit de meeste migranten wonen in Schalkwijk: 37% is daar van niet-westerse afkomst (in Haarlem is 16% van de inwoners van niet-westerse afkomst).

37% van de inwoners geeft aan dat Haarlemmers met verschillende achtergronden contact hebben met elkaar. 41% vindt dat Haarlemmers met verschillende achtergronden plezierig met elkaar omgaan. De tevredenheid van inwoners over de bevolkingssamenstelling van hun buurt is de afgelopen jaren gedaald van 67% in 2015 naar 63% in 2019¹⁸. Tot slot waarschuwde het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland in haar jaarrapportage 2017 voor de toenemende polarisatie in Haarlem. Dit is onder andere te zien aan het 'pink panel' onderzoek, dat laat zien dat LHBTI's zich minder veilig voelen in de openbare ruimte.

Vrijwillige inzet en mantelzorg

De veranderende samenleving doet een groter beroep op de inzet van inwoners. Vrijwillige inzet activeert inwoners en bevordert hun integratie en participatie in de samenleving. Dit draagt bij aan het eigen welbevinden en de sociale cohesie. Mensen voelen zich tegenwoordig meer betrokken bij maatschappelijke thema's en minder bij (maatschappelijke) organisaties. Ook is er een toename te zien van het aantal kwetsbare burgers dat naar vrijwilligerswerk zoekt¹⁹. Tegelijkertijd worden er zwaardere eisen aan de vrijwilligers gesteld en verandert de doelgroep door vergrijzing en langer thuis wonen. De helft van alle Haarlemmers geeft aan zich vrijwillig in te zetten en daarmee hulp en ondersteuning aan anderen te bieden.

Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke familieleden of naasten. Degene waarvoor wordt gezorgd heeft een chronische ziekte, is gehandicapt of hulpbehoevend. Een mantelzorger kiest er vaak niet voor om mantelzorger te worden; het overkomt hem of haar. Mantelzorg kan wel teveel worden of niet meer te combineren zijn met het gezinsleven, werk of sociale verplichtingen, met overbelasting als gevolg. Het risico op overbelasting is het grootst bij mantelzorgers die meer dan 20 uur per week mantelzorg verlenen (bijvoorbeeld mantelzorgers die zorgen voor een partner met dementie of een gehandicapt kind), als mantelzorgers teveel regeldruk ervaren, een klein sociaal netwerk hebben of de zorg onvoldoende kunnen delen. In Haarlem verleent 23% van de inwoners mantelzorg; van deze mantelzorgers geeft 14% aan (zeer) vaak overbelast te zijn (de jaren daarvoor was dat steeds 16%)²⁰.

¹⁷ Kennisplatform Integratie & Samenleving, Buurtmonitor Integratie (2018). De index kan geïnterpreteerd worden als het percentage personen met een niet-westerse migratieachtergrond dat zou moeten verhuizen om een gelijkmatige spreiding over de gemeente te krijgen. De index kan dus variëren van 0 (bij volledig gelijkmatige spreiding tot 100 (bij volledige segregatie).

¹⁸ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

¹⁹ Jaarverslag 2018 Vrijwilligerscentrum Haarlem

²⁰ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

Redzaam in het dagelijks leven

Om uiteenlopende redenen kan het zijn dat Haarlemmers zich tijdelijk of voor langere tijd niet volledig kunnen redden in het dagelijks leven. Hoe kom ik met mijn beperking van A naar B? Hoe moet ik alles regelen nu ik er alleen voor sta? Hoe krijg ik de boodschappen in huis? Waar moet ik zijn als ik de regels niet begrijp? Hoe krijg ik dat lampje opgehangen? Hoe werken dingen in mijn nieuwe land?

85% van de Haarlemmers beschouwt zichzelf als volledig zelfredzaam; voor 15% van de Haarlemmers geldt dit dus niet: zij hebben hulp nodig van anderen (familie, burens, hulpverlening, gemeente, vrijwilligers etc.) om hun eigen leven te leiden²¹. Daarnaast zegt 8% van de Haarlemse volwassenen en 13% van de ouderen onvoldoende regie over het eigen leven te ervaren²².

Ouderen ervaren minder regie over hun eigen leven dan de algemene Haarlemse bevolking. Het aantal ouderen neemt toe: in 2040 is het aantal 75-plussers in Nederland met 80% gestegen t.o.v. 2020, tot ruim 2,6 miljoen²³. De prognose voor Haarlem is dat het aantal 75-plussers tot 2030 met een derde toeneemt. Het aandeel 75-plussers in de totale Haarlemse bevolking is dan gestegen van 7,4% naar 9%²⁴.

Ook het aantal thuiswonende ouderen (75-plussers) stijgt: in 2016 ging het om 10.485 Haarlemmers (versus 1185 leeftijdgenoten die in een instelling woonden); in 2018 was het aantal thuiswonende ouderen gestegen tot 10.590 personen (en het aantal ouderen in een instelling gedaald tot 1140)²⁵. Het aantal thuiswonende ouderen zal verder stijgen, omdat de leeftijd waarop ouderen in een instelling gaan wonen stijgt: volgens een prognose van het CBS stijgt de leeftijd waarboven gemiddeld een kwart van de ouderen in een instelling woont in 2040 tot bijna 93 jaar (versus 88 jaar in 2018); dit betekent dat driekwart van de mensen van 93 jaar dan nog zelfstandig woont²⁶. Voorkomen moet worden dat het aantal ouderen dat onvoldoende regie zegt te ervaren in gelijke mate stijgt als het aantal thuiswonende ouderen.

Een groep van 8-11% van de Haarlemmers heeft grote moeite met lezen en schrijven²⁷; dit kan voor deze inwoners een reden zijn dat zij zich niet volledig kunnen redden in het dagelijks leven.

Ook gezondheidsklachten, fysiek of mentaal, kunnen een belemmering vormen voor de (volledige) redzaamheid in het dagelijks leven. Ruim 15% van de Haarlemmers is ernstig beperkt in activiteiten vanwege de gezondheid²⁸.

²¹ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

²² GGD Kennemerland, www.gezondheidsataskennemerland.nl, 2016

²³ CBS, Prognose bevolking: geslacht en leeftijd, 2020-2060, <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84646NED/table?ts=1578314239679>

²⁴ Gemeente Haarlem, Bevolkingsprognose DIA

²⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2017/27/woonsituatie-75-plussers-2016> en <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/02/woonsituatie-75-plussers-2018>

²⁶ CBS, Huishoudensprognose 2018-2060: opmars eenpersoonshuishoudens zet door, december 2018

²⁷ Stichting Lezen en Schrijven, Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland, mei 2016.

Een andere reden waarom mensen zich (tijdelijk) niet volledig kunnen redden in het dagelijks leven zijn gebeurtenissen die het leven op de kop zetten. Zo eindigen jaarlijks ongeveer 300 huwelijken in Haarlem in een echtscheiding²⁹; een gebeurtenis met grote impact op volwassenen en eventuele kinderen. Ook het overlijden van een dierbare of het verliezen van een baan zijn schakelmomenten die mensen (tijdelijk) de grip op hun leven kunnen doen verliezen. Tot slot zijn er Haarlemmers die de weg in Nederland nog moeten vinden. Dat zijn huwelijks- en arbeidsmigranten en andere *internationals*, en mensen die hun eigen land zijn ontvlucht: in de periode 2015-2019 heeft Haarlem ongeveer 1250 statushouders opgenomen, met name uit Syrië en Eritrea³⁰. Omdat statushouders een passende sociale huurwoning krijgen toegewezen, woont het merendeel van de statushouders daar waar de meeste sociale huurwoningen zijn: in Schalkwijk en in Haarlem-Noord.

Financiën op orde

Er zijn ca. 9.970 gezinnen in Haarlem met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm³¹. Dit is 12,9% van de Haarlemse bevolking. In bijna 2.000 van deze gezinnen wonen ca. 3.180 kinderen³². Van deze ca. 9.970 gezinnen had eind 2018 ruim 7.300 de HaarlemPas³³. Deze Haarlemmers komen soms voor kosten te staan die zij niet zelf kunnen opbrengen of oplossen, met name als zij kinderen hebben. 22% van de volwassen Haarlemmers heeft enige of grote moeite om rond te komen van het inkomen van hun huishouden³⁴. 16% van de Haarlemmers zegt dat zij in het dagelijks leven beperkt worden door de eigen financiële situatie³⁵. Dit laatste percentage is overigens de afgelopen jaren flink gedaald (2013: 25%; 2015: 21%; 2017: 17%).

Landelijk hebben 1,4 miljoen huishoudens risicovolle schulden³⁶. Dit betekent dat één op de vijf huishoudens ondersteuning nodig heeft om uit deze financiële problemen te komen. In Haarlem speelt dit derhalve bij meer dan ca. 12.500 huishoudens. Het hebben van geldzorgen en schulden is veelal een probleem dat achter de voordeur speelt. Vaak wordt hier geen – of laat – hulp bij gevraagd. Redenen hiervoor zijn zeer divers: onvoldoende (digitale) vaardigheden, onwetendheid over hoe een juiste afbetalingsregeling te treffen, geen hulpvraag stellen door gêne over de ontstane situatie, het niet kennen van de juiste weg naar hulp, angst voor verplicht budgetbeheer etc.

²⁸ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

²⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek, <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37890/table?ts=1575021522479>

³⁰ Gemeente Haarlem, [Voortgangsrapportage Sociaal Programma Statushouders 1 januari 2018-1 april 2019](#)

³¹ Stimulansz, Minimascan 2018

³² Idem

³³ Gemeentelijke registratie

³⁴ GGD Kennemerland, www.gezondheidsatlaskennemerland.nl, 2016

³⁵ Gemeente Haarlem, Omnibusonderzoek 2019

³⁶ Divosa/Panteia, *Huishoudens in rode cijfers* (2015)

Gezonde leefstijl

Van alle volwassen Haarlemmers ervaart ongeveer driekwart zijn of haar gezondheid als goed of zeer goed. Het andere kwart ervaart een matige, slechte of zeer slechte gezondheid. In Haarlem hebben we verder – net als in andere gemeenten – te maken met leefstijlproblematiek zoals overgewicht (44% van de volwassenen en 12% jeugd), roken (23% volwassenen en 9% scholieren), (overmatig) alcohol-/middelengebruik (23% overmatig gebruik en 26% van scholieren heeft recent alcohol gebruikt), stress en bewegachterstanden (58% van volwassenen voldoet aan de beweegnorm). Deze problematiek komt met name voor bij inwoners met een laag opleidingsniveau en laag inkomen³⁷. De gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoge en mensen met een lage sociaal economische status (SES) zijn groot. Mensen met lagere inkomens en een lagere opleiding, leven gemiddeld 7 jaar korter en 19 jaar minder in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoge opleiding³⁸.

Opvoeden en opgroeien

De gemeente Haarlem richt zich op alle jeugdigen: de grote groep jeugdigen met wie het goed gaat, maar ook kinderen, jongeren en gezinnen die extra steun of hulp nodig hebben. Ons jeugdbeleid gaat uit van kansen en talenten van kinderen en jongeren en richt zich op de beschermende factoren rond een gezin.

Deze basis hebben we gevonden in het gedachtegoed 'Getting it right for every child' dat in Schotland is geïntroduceerd in de beleidsontwikkeling en in de dagelijkse praktijk van iedereen die werkt met kinderen, jongeren en gezinnen. Het richt zich op een inclusieve samenleving waarin ontwikkeling en de kansen van kinderen centraal staan. Met de meeste kinderen en jongeren (85%) gaat het goed, ongeveer 10% van de kinderen en jongeren hebben enkelvoudige problemen en ongeveer 5% heeft meervoudige problemen. Doel van de opvoedondersteuning en het jongerenwerk is om kinderen, jongeren en ouders zich zo goed mogelijk te laten ontwikkelen en problemen zoveel mogelijk te voorkomen. En wanneer problemen zich voordoen, dit zo snel mogelijk te signaleren en hulp in te schakelen.

Waardevol werk

Voor een deel van de inwoners van Haarlem is de reguliere arbeidsmarkt (betaald werk/ondernemerschap) – tijdelijk of levenslang – niet passend. Van de potentiële beroepsbevolking in Haarlem participeert ruim 28% niet op de reguliere arbeidsmarkt (CBS, 2018). Een deel van deze inwoners heeft een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, is psychisch kwetsbaar of chronisch ziek. Maar ook andere oorzaken kunnen ten grondslag liggen aan het (tijdelijk) niet kunnen deelnemen aan het reguliere arbeidsproces, zoals een verslaving, terugkeer uit detentie of recente vestiging als statushouder. Een groot deel van deze mensen ontvangt een uitkering; ongeveer een derde via de gemeente (zie verder onder 'beoogd doelgroepbereik').

³⁷ GGD Kennemerland, Gezondheidsmonitor (2016-2018)

³⁸ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Veel van deze inwoners willen werk doen dat waardevol is, zowel voor henzelf als voor de maatschappij. Voor hen zijn de volgende aspecten daarbij van belang (gebaseerd op gesprekken met deelnemers aan activiteiten in 2018, georganiseerd door Movisie):

- Voor inwoners is het belangrijk dat zij met plezier naar hun werk gaan, contacten opdoen en hun mogelijkheden (weer) leren kennen.
- Inwoners zijn trots omdat zij in hun werk hun eigen doelen verwezenlijken en zich ontwikkelen met inachtneming van hun talenten.
- Werk is waardevol voor de (werk)omgeving en voor de samenleving als het wordt beloond op verschillende manieren en door de toegevoegde waarde van werk voor mensen zelf.
- Het werk is waardevol omdat het structuur en een nuttige daginvulling biedt, zingevend is en het gevoel geeft ergens bij te horen en verantwoordelijkheid te dragen.
- Inwoners doen nuttig werk, wat een bijdrage levert aan natuur en milieu, aan anderen en de leefomgeving.
- Inwoners hebben geen angst om hun inkomen te verliezen; zo wordt perspectief op (betaald) werk een kans in plaats van een risico.
- Inwoners tonen initiatief in, en hebben invloed op het aanbod van waardevol werk.

Er zijn verschillen tussen inwoners in de behoefte aan begeleiding en activiteitsoorten. De ambulantisering, de ouder wordende bevolking en de decentralisering in de zorg leiden tot een 'zwaardere' doelgroep en grotere aantallen mensen die behoefte hebben aan werken met begeleiding (*Zicht op de ontwikkeling van Wmo-meldingen*, HMM, 2019).

Bijlage 6. Beoogd doelgroepbereik per thema

Ontmoeten

Voor het bevorderen van integratie, inclusie en acceptatie behoren álle Haarlemmers tot de doelgroep van activiteiten in de sociale basis. Ook de doelgroep die behoefte heeft aan meer sociale contacten en waarbij er een risico op (ernstige) eenzaamheid bestaat is ruim: uitgaande van 29% - 43% van alle volwassenen kom je uit op tussen de 40.000 en 50.000 Haarlemmers. Daarnaast is er een aantal specifieke groepen met een verhoogd risico op eenzaamheid:

- laaggeletterden (naar schatting 9-11.000 personen³⁹)
- statushouders (circa 1250 personen) en andere recent gearriveerde migranten, omdat zij nog niet bekend zijn met de Nederlandse samenleving
- mensen met een lichte verstandelijke beperking⁴⁰
- beginnend dementerenden (aantal niet bekend; in totaal hebben ongeveer 2.500 inwoners van Haarlem dementie⁴¹)
- kwetsbare ouderen (11.902 personen⁴²)

Tot slot is er een verhoogd risico op eenzaamheid bij mensen die een *life event* meemaken, zoals:

- overlijden van een partner
- met pensioen gaan
- net verhuisd zijn (naar Haarlem)
- werkloos raken
- jongeren die uit de kast komen
- jongeren die een school of instelling verlaten/uitstromen

Vrijwillige inzet en mantelzorg

Ondersteuning van vrijwillige inzet is er voor alle inwoners. Er zijn echter groepen vrijwilligers die extra aandacht vragen⁴³:

- inwoners die zich niet zelfstandig vrijwillig kunnen inzetten;
- inwoners die minder makkelijk bereikt worden via de reguliere kanalen, zoals jongeren;

³⁹ Stichting Lezen en Schrijven, Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland, mei 2016.

⁴⁰ Een indicatie van aantallen personen op wie dit per stadsdeel van toepassing is, is op te vragen via [Wonen en Zorgen op de kaart](#)

⁴¹ Alzheimer Nederland, prognose mensen met dementie per gemeente (2020).

⁴² Aantal 75-plussers, omdat zij steeds langer zelfstandig wonen maar ook vaak gezondheidsproblemen krijgen (Gemeente Haarlem, Basisregistratie Personen).

⁴³ Vrijwilligerscentrum, *Trends in vrijwillige inzet* (2018)

- inwoners met een niet-westerse achtergrond.

Ook bij de ondersteuning van mantelzorgers zijn er enkele groepen die extra aandacht vragen⁴⁴:

- mantelzorgers die zorgen voor iemand met dementie (850 personen⁴⁵) of voor mensen met psychische problematiek;
- mantelzorgers met een niet-westerse achtergrond.

Redzaam in het dagelijks leven

Algemeen:

- inwoners die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn en/of de weg in het aanbod niet kunnen vinden (op basis van het Omnibusonderzoek 2019 gaat het om circa 19.000 personen van 18 jaar en ouder).

Specifiek:

- laaggeletterden (naar schatting 9-11.000 personen⁴⁶) en Haarlemmers met geen/beperkte kennis van de Nederlandse taal, omdat het voor hen lastig is informatie te vinden;
- 75-plussers, omdat zij steeds langer zelfstandig wonen maar ook vaak gezondheidsproblemen krijgen (11.902 personen⁴⁷);
- fysiek of (licht) verstandelijk beperkte inwoners, omdat zij vaak gebaat zijn bij hulp in het dagelijks leven⁴⁸;
- inwoners met psychosociale problematiek, omdat zij (tijdelijk) moeite kunnen hebben met grip op het dagelijks leven⁴⁹;
- statushouders (circa 1250 personen) en andere recent gearriveerde migranten, omdat zij nog niet bekend zijn met de Nederlandse samenleving.

Financiën op orde

Geldproblemen kan iedereen overkomen en de ondersteuning vanuit de sociale basis richt zich dan ook in principe op alle Haarlemmers. Desalniettemin zijn er specifieke doelgroepen die een verhoogd risico lopen en daarom gericht aandacht vragen:

- kwetsbare ouderen (11.902 personen⁵⁰)
- laaggeletterden (naar schatting 9-11.000 personen⁵¹)

⁴⁴ Gemeente Haarlem, nota Mantelzorg(er) in balans (2019)

⁴⁵ Volgens registratie Tandem; op basis van landelijk onderzoek zouden dit er in totaal ongeveer 2.500 zijn.

⁴⁶ Stichting Lezen en Schrijven, Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland, mei 2016.

⁴⁷ Gemeente Haarlem, Basisregistratie Personen

⁴⁸ Een indicatie van aantallen personen op wie dit per stadsdeel van toepassing is, is op te vragen via [Wonen en Zorgen op de kaart](#)

⁴⁹ Idem

⁵⁰ Aantal 75-plussers, omdat zij steeds langer zelfstandig wonen maar ook vaak gezondheidsproblemen krijgen (Gemeente Haarlem, Basisregistratie Personen).

⁵¹ Stichting Lezen en Schrijven, Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland, mei 2016.

- kleine zelfstandigen
- werkende armen in loondienst
- statushouders (circa 1250 personen) en andere recent gearriveerde migranten, omdat zij nog niet bekend zijn met de Nederlandse samenleving
- mensen met een licht verstandelijke beperking⁵²
- jongeren
- mensen met beginnende dementie (aantal niet bekend; in totaal hebben ongeveer 2.500 inwoners van Haarlem dementie⁵³)

Middeninkomens vormen een nieuwe potentiële risicogroep.

Gezonde leefstijl

Een goede gezondheid is voor alle Haarlammers belangrijk. Voor de subsidies in de sociale basis vragen enkele specifieke doelgroepen echter gerichte aandacht:

- Jeugd en jongeren (om te voorkomen dat zij gezondheidsproblemen krijgen door ongezond gedrag: preventie).
- Inwoners met een laag opleidingsniveau en laag inkomen (omdat zij een groter risico hebben op gezondheidsproblemen).
- (Eenzame) ouderen (deze doelgroep heeft een groot risico op gezondheidsproblemen, het gaat om preventieve inzet om gezondheidsproblemen tegen te gaan die zijn te voorkomen).
- Mensen met een verhoogd risico op (ernstige) psychiatrische problematiek (psychische problematiek heeft vaak een hoge ziektelast; denk hierbij aan depressie of angststoornissen⁵⁴; het gaat om preventieve inzet waardoor ziektelast beperkt kan worden).

Opvoeden en opgroeien

- Centraal staan de ruim 43.500 kinderen en jongeren tussen de 0 en de 23 jaar in Haarlem. De doelgroep loopt tot 23 om ook kwetsbare jongvolwassenen de juiste steun te kunnen bieden in de overgang naar volwassenheid.
- De jeugdigen staan centraal, maar ook ouders en (mede)opvoeders behoren tot de doelgroep daar waar het gaat om ondersteuning en hulp bij het vervullen van hun rol als opvoeder.

⁵² Een indicatie van aantallen personen op wie dit per stadsdeel van toepassing is, is op te vragen via [Wonen en Zorgen op de kaart](#)

⁵³ Alzheimer Nederland, prognose mensen met dementie per gemeente (2020).

⁵⁴ Pharos, Infosheet Preventie en zorg chronische aandoeningen – psychische gezondheid en depressie (2018).

Waardevol werk

Waardevol werk is bedoeld voor alle Haarlemmers voor wie dit passende ondersteuning is, omdat er sprake is van een vraag op het gebied van vergroting van de participatie, versterken van de eigen regie en ondersteuning van het (eigen) netwerk. De totale omvang van de doelgroep laat zich daarom moeilijk uitdrukken in cijfers. Het betreft zowel inwoners met een uitkering als inwoners zonder uitkering.

Voor een deel van de mensen met een uitkering is waardevol werk een passende vorm van dagbesteding. In totaal ontvangen in Haarlem ruim 11.000 inwoners een uitkering (*Haarlem in cijfers*), verdeeld over verschillende regelingen:

- Participatiewet (bijstand):	3.388 (2019)
- Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA):	2.787 (2019)
- Werkloosheidswet (WW):	3.195 (2018)
- Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong):	1.680 (2017)

Van deze regelingen wordt alleen de eerste uitgevoerd door de gemeente. Voor mensen die rondkomen van een uitkering op grond van de Participatiewet, bestaat de wettelijke verplichting om naar vermogen te participeren, en kan gebruikmaken van sociale activering of arbeidsmatige dagbesteding onderdeel zijn van een traject dat is gericht op participatie of re-integratie richting betaald werk. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen mensen zonder afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een overbrugbare afstand en mensen met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt. Met name voor de laatste groep kan waardevol werk passende ondersteuning bieden. In Haarlem hebben ongeveer 1.000 bijstandsgerechtigden een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt.

Tot slot behoren ook inwoners van Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer met een beschikking voor beschermd wonen tot de doelgroep van waardevol werk.

Bijlage 7. ‘Wat werkt’-principes per thema

Alle onderstaande ‘wat werkt’-principes zijn gebaseerd op kennis en ervaring van subsidiepartners, gemeente en landelijk kennisinstituut Movisie. Overige bronnen worden specifiek genoemd.

Ontmoeten

Wat werkt bij het versterken van sociale netwerken en het voorkomen en tegengaan van eenzaamheid⁵⁵:

Wanneer mensen nieuwe relaties aangaan en/of bestaande relaties verbeteren of intensiveren leidt dat tot minder gevoelens van eenzaamheid. Deze netwerkversterking kan met drie strategieën worden bevorderd:

1. Laagdrempelige ontmoetingsplekken

Mogelijkheden scheppen om met andere mensen in contact te komen. Mensen – al dan niet met dezelfde interesses en/of problematiek – ontmoeten elkaar en dat zorgt voor sociale, emotionele steun en samen dingen doen (op maat). Hierbij is vooral belangrijk dat er gewerkt wordt met maatschappelijk partners als zelforganisaties, vrijwilligersorganisaties en wijknetwerken om te zorgen dat wat er is versterkt wordt, dat het aanbod laagdrempelig en vindbaar is en dat het dicht bij de mensen staat.

Het betreft hier niet aanbod voor een specifieke doelgroep, maar voor kwetsbare inwoners in het algemeen. Op die manier draagt het aanbod ook bij aan diversiteit en inclusie.

Professionele organisaties spelen een ondersteunde rol op dit niveau:

- Ondersteuning van initiatieven (bijvoorbeeld door een training netwerkversterking aan te bieden).
- Capaciteitsopbouw van initiatieven/organisaties om te zorgen dat ze goed hun werk kunnen doen; bijvoorbeeld door coaching te bieden, diversiteitsbevordering bij activiteiten, ondersteunen bij het maken van vrijwilligersbeleid of het aanbieden van een plek voor een activiteit.

2. Versterken van sociale vaardigheden

Door training kunnen mensen leren hoe zij contact kunnen leggen en onderhouden. Dit is nodig op twee niveaus:

- Minder intensief: preventief aanbod voor kwetsbare groepen met een verhoogd risico op eenzaamheid (zie ‘beoogd doelgroepbereik’). Aanbod passend maken voor betreffende doelgroepen en mensen toeleiden naar passend aanbod.
- Intensief: anticiperend aanbod en toeleiding van mensen die een *life event* meemaken (zie ‘beoogd doelgroepbereik’):

⁵⁵ Zwet, R. van der, Maat, J. van der (2017) *Wat werkt bij de aanpak van eenzaamheid*. Utrecht: Movisie; Bartelink, C., Verheijden, E. (2015) *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?* Utrecht: NJI

Het doel van de activiteiten is om te zorgen dat mensen zelfredzaam blijven of worden. Daarbij zijn de volgende aspecten van belang:

- Mensen leren om een netwerk op te bouwen, door nieuwe contacten op te doen of contacten die er zijn te intensiveren. Hierbij is langdurige ondersteuning nodig.
- Mensen krijgen begeleiding om te zorgen dat het effect van de ondersteuning duurzaam is.

3. Netwerksamenwerking

Het is belangrijk dat (professionele) uitvoerders van activiteiten die sociale vaardigheden versterken voldoende verbinding leggen – en houden – met laagdrempelige ontmoetingsplekken en met meer gespecialiseerde zorg en ondersteuning. Hierbij zijn met name de volgende samenwerkingspartners van belang:

- Huisartsen en thuiszorg, die achter de voordeur komen en signaleren en mensen naar passende ondersteuning kunnen toeleiden. Er wordt nu te beperkt gebruik gemaakt van aanpakken als Welzijn op recept en preventieve huisbezoeken 75+.
- Sociaal Wijkteam, om een huisbezoek te plegen en de situatie in kaart te brengen, bijvoorbeeld na een *life event*.

Wat werkt bij het bevorderen van integratie, inclusie en acceptatie⁵⁶:

- Inleven en empathie bevorderen; wanneer mensen luisteren (of kijken) naar het verhaal van iemand die te maken heeft met discriminatie, dan kunnen zij zich gaan inleven in dit verhaal.
- Organiseren van voldoende contactmomenten voor mensen met verschillende achtergronden, op individueel-, wijk-, en andere niveaus.
- Sociale norm veranderen; wanneer mensen zien of horen dat anderen, uit hun omgeving of mensen die zij rekenen tot hun 'eigen groep', discriminatie afkeuren, dan proberen zij minder te discrimineren. Hun motivatie is als het ware vergroot.
- Bewustwording stimuleren; wanneer mensen die intrinsiek gemotiveerd zijn om niet te discrimineren, worden geconfronteerd met het gegeven dat zij zelf ook (impliciete) vooroordelen en stereotypen hebben, dan is het gevolg dat er bewustwording optreedt.
- Professionals zijn zich bewust van de verschillende achtergronden, cultuur en gebruiken van inwoners.

Vrijwillige inzet en mantelzorg

Wat werkt bij vrijwillige inzet⁵⁷:

Het vrijwilligerswerk is aan verandering onderhevig. Steeds vaker regelt men zelf het vrijwilligerswerk, wat vraagt om nieuwe vormen zoals kortlopende, flexibele klussen. De buurtmarktplaats BUUV is hier een goed voorbeeld van.

⁵⁶ Felten, H., Taouanza, I. (2018) *Wat werkt bij het verminderen van discriminatie*. Utrecht: KIS/ Movisie

⁵⁷ Vrijwilligerscentrum, *Trends in vrijwillige inzet* (2017); Digipanel Vrijwillige inzet (2018); resultaten expertmeeting Haarlemse organisaties (zomer 2017); Eindrapportage en verantwoording project samenwerking vrijwilliger-beroepskracht, VBZ (januari 2018).

De volgende aspecten zijn bij het ondersteunen van vrijwillige inzet belangrijk:

- Kunnen: beschikbaarheid van tijd, geld en vaardigheden.
- Weten: goed vindbaar aanbod.
- Willen: aansluiting bij vier motivaties voor rendement: materieel, moreel, eigen ontwikkeling en sociale contacten.
- Gevraagd worden: expliciet uitnodigen, je welkom voelen, je ondersteund voelen en ook daadwerkelijk ingezet worden als dat nodig is.

Wat werkt bij het ondersteunen van initiatieven:

De aspecten die bij vrijwillige inzet werden genoemd (kunnen, weten, willen en gevraagd worden) zijn ook belangrijk bij het ondersteunen van initiatieven van inwoners. Het opbouwwerk vervult een belangrijke rol als schakel tussen het sociaal wijkteam, de bewoners, de gebiedsverbinder (gemeente) en andere stakeholders. Daartoe is het belangrijk dat het opbouwwerk vanuit een sterke positie zowel in, als naast het sociaal wijkteam functioneert. Het opbouwwerk in de wijk houdt zich bezig met het versterken van (informele) netwerken van bewoners en het smeden van allianties tussen bewoners, professionals en bestuurders. Omgekeerd kan het opbouwwerk vanuit de wijk ook aansluiten bij vraagstukken vanuit het sociaal wijkteam die om een collectieve oplossing vragen ('collectiviseren')⁵⁸.

Wat werkt bij mantelzorg⁵⁹:

De ondersteuning aan mantelzorgers richt zich op eerder bereiken en in contact komen met de mantelzorger voor het aanbieden van ondersteuning om overbelasting te voorkomen. Om mantelzorgers te ondersteunen in de balans tussen verantwoordelijkheden en energie zijn de volgende principes belangrijk:

- In contact komen met de mantelzorger en op weg helpen.
- Zorgen voor balans tussen draagkracht en draaglast, onder andere door middel van samenwerking informele en formele ondersteuning.
- Ondersteun bij het maken van keuzes.
- Vergroot de elasticiteit van het zorgnetwerk, onder andere door netwerkversterking en respijtzorg.
- Stimuleren van het delen van zorg.

Redzaam in het dagelijks leven

Voor Redzaam in het dagelijks leven dragen de volgende elementen bij aan het dichterbij brengen van de doelstelling:

- Voorlichting, preventie en vroegtijdige signalering. Daarbij alert zijn op schakelmomenten in het leven (zoals echtscheiding, baanverlies of overlijden van een naaste), die mensen (tijdelijk) de grip op het leven kunnen doen verliezen.

⁵⁸ Spierts, M. (2018) *Open en onbevangen de wijk tegemoet: eindrapport pilots collectiviseren Haarlem*.

⁵⁹ Kruijswijk, W., Nanninga, K. (2017) *Wat werkt bij mantelzorgondersteuning?* Utrecht: Movisie.

- Uitgaan van de leefwereld van de inwoner: diens doelen en motivatie staan centraal. Als er geen expliciete, concrete hulpvraag is, wordt de inwoner geholpen duidelijk te maken waaraan hij/zij behoefte heeft.
- Het versterken van veerkracht en regie en het uitbreiden van handelingsmogelijkheden, zodat de positie van kwetsbare inwoners wordt verstevigd. Empowermenttrainingen zijn hiervan een voorbeeld.
- Stimuleren van inzet van eigen bestaande en nog op te bouwen sociale netwerken.
- Praktische hulp om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen, zoals diensten in-en-om-het-huis en vrijwillige vervoersdiensten.
- Inzet van ervaringsdeskundigen, *peer-to-peer* initiatieven en lotgenotencontact.
- Proactiviteit: niet wachten tot mensen op aanbod afstappen, maar gebruik maken van plekken waar mensen toch al komen/aan verbonden zijn, zoals kerk en moskee, bibliotheek, huisarts, woningcorporatie, werk, wijkteam, verzorgingstehuizen etc.
- Organisaties stemmen onderling af hoe ze inwoners zo goed mogelijk kunnen helpen en maken werk van het belang van warme overdracht tussen partners.
- Toegang tot onafhankelijke cliëntondersteuning.
- Rekening houden met aanbod van commerciële diensten en openstaan voor innovatie.

Financiën op orde

Bij het voorkomen van armoede en het bestrijden van schulden zijn drie principes belangrijk:

- Beïnvloeding van onbewust en irrationeel gedrag d.m.v. “nudging”; het ondersteunen van burgers bij het maken van goede keuzes door bijv. inspelen op beloningssystemen of directe feedback na een gemaakte keuze.
- Het werken aan verbeteren van de executieve functies zoals omgaan met veranderingen, bieden van weerstand tegen verleidingen, aandacht vast houden.
- Werken aan en inspelen op motivatie; alleen gemotiveerde burgers zijn ontvankelijk voor gedragsverandering. De eigen attitude, de sociale norm uit de omgeving en het vertrouwen in eigen kunnen zijn hierin kernbegrippen.

De theorie van schaarste, stress sensitieve dienstverlening werkt, waar nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de verminderde executieve functies bij mensen met financiële stress.

Bij het voorkomen van financiële problemen werkt ook:

- Eenvoudige toegang tot financieel advies: sociaal ontzorgen - door laagdrempelige hulp te bieden bij vragen en problemen rond geld (dus zonder allerlei voorwaarden vooraf), vroegsignalering als taak van alle professionals (waaronder scholen) in het sociaal domein, financiële educatie, inzet van vrijwilligers thuisadministratie, voorlichting geven over financiële gevolgen van *life-events* (bijv. overlijden, echtscheiding, ontslag).

Bij de aanpak van financiële problematiek werkt een empowerment benadering en een stress sensitieve dienstverlening:

- Werken aan sociaal, economisch, maatschappelijk en psychologisch kapitaal (outreaching, stimuleren eigenwaarde, netwerken, toegang tot scholing en hulp, coaching en vaardigheden vergroten, aanspreken en bevorderen van eigen veerkracht).

Overige relevante principes:

- Contact met scholen, omdat daar vaak de eerste signalen zijn van kinderen die ondersteuning nodig hebben, met woningcorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars. Vergroten van de kennis over financiën, achterstanden en schulden bij deze partijen.
- Contact met CAK en huisarts ten behoeve van signalering.
- Aansluiting bij (gemeentelijke) bijzondere bijstand en minimaregelingen.

Gezonde leefstijl

Het thema gezonde leefstijl is breed en behelst veel meer dan de subsidie/activiteiten binnen de sociale basis. Er zijn veel partijen bezig met dit thema, lang niet allemaal ontvangen zij hiervoor gemeentelijke subsidie. Het is daarom belangrijk dat partijen samenwerken met andere partijen die bezig zijn met de gezondheid/leefstijl van inwoners. Hierbij wordt gewerkt vanuit de Positieve gezondheidsbenadering van Machteld Huber, waarbij een betekenisvol leven centraal staat en niet de ziekte of beperking⁶⁰. Positieve Gezondheid omvat zes pijlers die mensen alle zes even belangrijk vinden:

- Lichaamsfuncties – Ik voel me gezond en fit
- Mentaal welbevinden – Ik voel me vrolijk
- Zingeving – Ik heb vertrouwen in mijn eigen toekomst
- Kwaliteit van leven – Ik geniet van mijn leven
- Meedoen – Ik heb goed contact met andere mensen
- Dagelijks leven – Ik kan goed voor mezelf zorgen

Daarnaast zijn andere factoren van invloed op een gezonde leefstijl, zoals de leefomgeving⁶¹. Bij de subsidies in de sociale basis gaat het met name om het vergroten van kennis en bewustwording rondom gezonde leefstijl, waardoor inwoners in staat zijn om gezondere keuzes te kunnen maken.

We werken in Haarlem al zeven jaar met de Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) methode⁶². We verwachten dat onze subsidiepartners zich conformeren aan deze methode.

⁶⁰ Institute for Positive Health (IPH)

⁶¹ RIVM, Gids gezonde leefomgeving, <https://www.gezondeleefomgeving.nl/>.

⁶² Gebaseerd op de Franse **EPODE** methode: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22106871>.

Wat werkt bij gezondheidsvoorlichting:

- Differentiatie van middelen en inhoud naar doelgroepen – alleen met gerichte voorlichting die is toegesneden in vorm en taal op specifieke doelgroepen en past in hun context kan kennisoverdracht en bewustwording tot stand gebracht worden.
- Gebruik maken van eenvoudige taal en passende illustraties vergroot de kans dat informatie begrepen en onthouden wordt.
- Voorlichting over gezonde leefstijl inbedden in andere activiteiten in bijvoorbeeld buurthuizen, scholen, e.d.⁶³.

Wat werkt bij risicogroepen en gezonde leefstijl:

- Inzetten op preventie van eenzaamheid (bij alle leeftijdsgroepen), omdat er een sterk verband is tussen eenzaamheid en het ontwikkelen van een ongezonde leefstijl.
- Inwoners die vallen onder de categorie 'lage sociaal economische status (SES)' profiteren meestal niet van de gezondheidsprogramma's. Aansluiten bij een integrale aanpak is een manier om deze groep te bereiken. Gezonde leefstijl heeft meestal geen prioriteit omdat andere problemen meer aandacht vragen (bron: www.loketgezondleven.nl en www.gezond.nu)

Wat werkt bij gedragsverandering en gezonde leefstijl:

- Sociaal fysieke factoren:
 - Beschikbaarheid gezonde voeding (in de buurt).
 - De gezonde keus moet de makkelijke keus zijn.
 - Laagdrempelige beweegactiviteiten.
- Persoonlijke factoren:
 - Gezond gedrag belonen.
 - Inwoners begrijpen dat de voorlichting over hen gaat, het is belangrijk voor mij, voelen zich erbij betrokken (daarom is differentiatie van inhoud nodig).
 - Barrières verkleinen voor ongezonde keuzes, zoals bruikbaarheid, bereikbaarheid, kosten om te bewegen of dieet.
 - Inwoners ervaren steun uit de omgeving bij leefstijlinterventies.
 - Inwoners krijgen een positief gevoel in plaats van een focus op schuldgevoelens (bron: www.loketgezondleven.nl).

Overige relevante principes⁶⁴:

⁶³ Pharos, Bereiken en betrekken, <https://www.pharos.nl/thema/bereiken-en-betrekken/>

- Voorlichting over thema's, zoals alcohol, drugs, sexting e.a, aan de doelgroep jongeren is gericht op docenten, ouders en leerlingen en is ondergebracht in een meerjarig programma. Dat vraagt om commitment van primair en voortgezet onderwijs.
- Toegang tot sport (mobiliteit).
- Ondersteuning bij het meten en monitoren van de gezondheidsinterventies.
- Samenwerken met eerstelijnsvoorzieningen, waaronder huisartsen.
- Aansluiten bij het lokaal gezondheids- en sportbeleid en het landelijke preventieakkoord.
- Preventieaanbod moet laagdrempelig en vindbaar zijn.

Opvoeden en opgroeien

Wat werkt bij opvoedingsondersteuning⁶⁵:

Het inzetten van levensvaardigheden door ouders heeft een positief effect op het welzijn en de levensvaardigheden en ontwikkeling van hun kinderen. Ouders maken zich in alle ouderschapsfasen zorgen over hun kind en willen leren omgaan met boosheid, stress en het plannen van tijd voor henzelf en de partner. Het is van belang om ouders in alle fasen te versterken.

Wat is verder van belang bij opvoedondersteuning:

- Preventieve huisbezoeken is bewezen succesvol en geeft economische winst. Dat betekent investeren in preventie van opvoedproblemen, psychosomatische en psychosociale problemen en sociaal-materiële problemen achter de voordeur.
- Doelgroep (jeugdigen, ouders) bereiken door zoveel mogelijk aan te sluiten bij eigen leefomgeving (thuis, school, huisarts, crèche, vereniging) en inzet van sleutelfiguren binnen sociale netwerken (ouders blijken meestal hun behoefte aan opvoedondersteuning impliciet kenbaar te maken bij de leraar en de huisarts).
- Laagdrempelig aanbod.
- Werkwijze om ouders te overtuigen van het belang om mee te doen en hen te motiveren om mee te blijven doen.
- Rekening houden met diversiteit/achtergrond.
- Professionals delen kennis met elkaar en handelen vanuit een duidelijke theorie en een gestructureerd en bewezen effectief programma.
- Een warm en persoonlijk contact in de professionele relatie, vertrouwen en een sensitieve, respectvolle en positief belangstellende bejegening zijn voor ouders belangrijke voorwaarden om hulp te accepteren (Kenmerken van hulpverleners blijken een sterkere voorspeller van de uitkomst van de hulpverlening dan de kenmerken van de cliënten).
- Professionals en vrijwilligers beschikken over de 'basishouding' voor opvoedprofessionals, die bestaat uit:

⁶⁴ Zie voor onderbouwing en interventies: www.loketgezondleven.nl en www.gezond.nu

⁶⁵ Richtlijn Opvoedondersteuning NCJ; Opvoedsteun, Wat werkt, NJI 2018, Dossier 'Ouderschap en Opvoeden', NJI 2020.

- Een sensitieve/responsieve houding: het zich kunnen verplaatsen in de ouder en gevoelig zijn voor signalen en daar adequaat op aansluiten.
- Een positieve en ondersteunende benadering: optimisme uitstralen en geloof hebben in de mogelijkheden van ouders om vraagstukken zelf op te lossen.
- Een zorgvuldige en respectvolle benadering van ouders en hun visie op opvoeding.
- En daarbij gebruik maken van actief luisteren, doorvragen, samenvatten en structureren en lichaamstaal.
- (zoveel mogelijk) Activeren van het sociale netwerk rond het gezin.
- Samenwerking tussen de betrokken mensen rond een gezin (docenten, sportleraar etc) en professionele hulp om vroegtijdig hulp te kunnen bieden en te verbinden aan meer gespecialiseerde hulp indien nodig.

Wat werkt bij jongeren en opgroeien⁶⁶:

Professionals zoals jeugd en jongerenwerkers leveren een bijdrage aan ontwikkelingskansen van jeugd in verschillende leeftijdsstadia en leefdomeinen. Dat doen zij in de vorm van: ontspanning, vorming en educatie, community building, informatie, advies en hulpverlening. De keuze van werkwijzen en specifieke methoden wordt bepaald, afhankelijk van de ontwikkelingsbehoeften en vragen van jeugd zelf, in combinatie met lokale ondersteuningsmogelijkheden, maatschappelijke ontwikkelingseisen en -perspectieven.

Wat is verder van belang bij jongerenwerk:

- Relatie en nabijheid - vanuit de relatie die jongerenwerkers met kinderen, tieners en jongeren opbouwen krijgen zij hun vertrouwen en voelen jeugdigen zich vrij om uit te drukken wat hen bezighoudt, wat hen interesseert en waar zij ondersteuning bij nodig hebben. Dit vraagt om een eropaf benadering en continuïteit in de relatie.
- Eigen motivatie van als uitgangspunt - omdat het om vrijwillige participatie van kinderen, tieners en jongeren gaat.
- Actieve rol voor jeugd – zoals jongeren bereiken jongeren (rolmodellen), eigen activiteiten ontplooiën (Youth Organizing).
- Brugfunctie formeel en informeel – jeugd en jongerenwerkers vormen de schakel tussen informele en formele netwerken. Jongerenwerkers signaleren proactief en vroegtijdig problemen en schakelen de juiste hulp in.
- Ontwikkelingsgerichte benadering – niet probleemgestuurd maar vanuit de eigen leefwereld begeleiden.
- Flexibiliteit in de aanpak – inspelen op ontwikkelingen en trends in de jeugd- en jongerencultuur. Jongerenwerkers sluiten aan bij de kernteams jeugd en bemiddelen tussen jongeren en wijkbewoners bij ervaren overlast.

Waardevol werk⁶⁷

⁶⁶ Jongerenwerk in Beeld, NJI 2015; Methodiekb beschrijving Youth Organizing, HvA Youth Spot 2018; De preventieve kracht van jongerenwerk, HVA Youth Spot 2019; Ontwikkelplan Jongerenwerk, Gemeente Haarlem 2018.

Waardevol werk is werk met (meer dan reguliere) begeleiding als betaalde kracht of vrijwilliger bij een sociaal ondernemer, een zorg- of welzijnsinstelling of andersoortige organisatie. Voor Waardevol Werk dragen de volgende elementen bij aan het dichterbij brengen van de doelstelling:

- Waardevol werk is onderdeel van een breder ondersteuningsaanbod, zodat de basisbehoeften (huisvesting, zelfzorg en financiën) in samenwerking met andere partijen wordt geborgd.
- Versterken van de zelfredzaamheid en verdienvermogen van inwoners op het hele spectrum van de reguliere arbeidsmarkt, beschut werk, vrijwilligerswerk en arbeidsmatige dagbesteding.
- Veilig en goed geïnformeerd kunnen ontwikkelen en stappen vooruit en achteruit (simpel switchen) kunnen maken op de participatieladder (loonkostensubsidie, jobcoaching, no risk polis etc.).
- Organisaties stemmen onderling af hoe ze inwoners zo goed mogelijk kunnen helpen en maken werk van het belang van warme overdracht tussen partners.
- Rekening houden met innovatie en maatschappelijke ontwikkelingen rondom werkgeverschap.

⁶⁷ Mede gebaseerd op een traject dat in 2018 is doorlopen met deelnemers aan waardevol werk onder begeleiding van Movisie.

Bijlage 8. 'Wat werkt' per gebied

Centrum

Op het gebied van jongerenwerk worden er in het Centrum uiteenlopende activiteiten aangeboden. In Jongerencentrum Flinty's is een divers aanbod voor vrije tijdsbegeleiding en daarnaast heeft de binnenstad een Scoutingvereniging en een openbare speeltuin. Ondanks de op zich beperkte problemen in de binnenstad vallen er ook jongeren buiten de boot. Er is behoefte aan vrijetijdsactiviteiten en dagbesteding voor jongeren op plekken waar jongeren begrepen en gestimuleerd worden, met de nadruk op preventie.

Om centrumbewoners de komende jaren langer zelfstandig te kunnen laten wonen is er behoefte aan zorg en ondersteuning dicht bij huis, een veilige woonomgeving en een passende woning. Daar hoort een veilige en toegankelijke woonomgeving bij die de gezondheid van de bewoners bevordert. Het is belangrijk dat er voldoende plekken zijn voor ouderen en kwetsbare groepen om elkaar te ontmoeten en activiteiten te ondernemen. Professionals hebben hierin een rol, maar veel bewoners in de binnenstad organiseren dit zelf. De centrale bibliotheek aan de Gasthuisstraat is een belangrijke voorziening die zich de komende jaren kan ontwikkelen tot een knooppunt van kennis, cultuur en ontmoeting.

Zuid-West

Het initiatief dat aanwezig is in Zuid-West wordt nog niet volledig benut. Initiatiefnemers en vrijwilligers geven aan dat ze vooral zijn begonnen met iets leuks voor de wijk te willen doen, maar steeds meer in een beheerderrol terechtkomen; ze zouden meer back-up willen om de initiatieven voort te zetten en eventueel uit te breiden.

Er is behoefte aan meer ontmoetingsmogelijkheden, met name voor ouderen, maar ook om (westers) anderstaligen mee te laten doen in sociale buurtnetwerken. Verder is er behoefte aan het vergroten van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van vrijwillige vervoersdiensten.

Noord

Zoals gezegd scoort Noord als geheel gemiddeld op de meeste sociale indicatoren, maar zijn er relevante verschillen tussen de wijken en buurten van het stadsdeel. Daarom is er een sterke behoefte aan meer focus op straten en buurten en is het de uitdaging om de verschillende problematiek op buurtniveau te kunnen identificeren en alle initiatieven uit de sociale basis op een goede manier onder de aandacht van de bewoners te krijgen.

In Noord kan meer gebruik worden gemaakt van de netwerkbijeenkomsten die hier gehouden worden. Deze kunnen bijvoorbeeld meer benut worden om vrijwilligers te werven voor in de eigen buurt georganiseerde activiteiten.

Verder moet gekeken worden hoe de initiatieven die al aanwezig zijn in de Cronjéstraat 1a (project Lelie) meer verbonden kunnen worden met het sociaal domein. De doelstelling van project Lelie is driedelig:

1. Creëren van een eerlijk en integer ondernemersklimaat.
2. Creëren van een veilige woon- en leefomgeving. In het kader van het project Lelie werken gemeente, politie, Openbaar Ministerie, FIOD en Belastingdienst samen aan een veilige woon- en leefomgeving in de Transvaalwijk. Onder andere DOCK, Stichting Woon, Handhaving en het sociaal wijkteam werken samen vanuit Cronjéstraat 1a. Hiermee wordt de zichtbaarheid en bereikbaarheid van de gemeente en partners vergroot.
3. Revitalisering van het gebied. Uitvoeren van activiteiten die de leef- en woonomgeving verbeteren.

Er is behoefte aan fysieke ontmoetingsplekken in Noord. Hiervoor moet in eerste instantie aangesloten worden bij kleinschalige ontmoetingsplekken die er al zijn, zoals de buurtwinkel op het Marsmanplein en het buurtcafé in De Fjord. Daarnaast is er behoefte aan meer activiteiten voor kinderen en jongeren.

Oost

Om ondersteuning laagdrempeliger te maken (en acceptatie van professionele hulp te vergroten) is samenwerking van subsidiepartners met het sociaal wijkteam en het CJG van groot belang. Met name het verbeteren van de slagkracht van samenwerkende jeugd- en jongerenorganisaties is van belang. Jongeren hebben te weinig eigen plekken om zich te ontwikkelen. Er is behoefte aan een vaste locatie waar jongeren hun eigen ideeën kunnen verwezenlijken. Meer specifiek zijn laagdrempelige ‘participatieplekken’ nodig in het gebied voor jongeren met een grote afstand tot betaald werk.

Haarlem kiest in Oost voor de inzet van krachtige basiszorg⁶⁸, die ondersteunt bewoners met hoge gezondheidsrisico's en problematiek in meerdere leefdomeinen, door goed samen met de bewoner te kijken naar wat nodig is en het aanbod van zorg en ondersteuning daar op af te stemmen. Focus op stoppen met roken, overmatig alcoholgebruik en voedings- en beweeggedrag.

De grote betrokkenheid bij de buurt in Oost kenmerkt zich door de aanwezigheid van sociale structuren met daarbinnen bepaalde sleutelfiguren of vertrouwenspersonen. Professionals, in met name het opbouwwerk, kunnen beter gebruik maken van en aansluiten op deze bestaande structuren binnen de wijk zonder deze rol over te moeten nemen. Juist door deze te ondersteunen, te faciliteren en waar nodig te ontlasten kunnen deze wijknetwerken benut worden om kwetsbare inwoners aansluiting te laten vinden met de maatschappij en ze te begeleiden richting zelfstandigheid.

⁶⁸ Bron: Publicatie ‘Krachtige Basiszorg’, Jacqueline van Riet, Nikki Makkes, Petra van Wezel & Marc Roosenboom.

Schalkwijk

Binnen de vijf vastgestelde speerpunten voor Schalkwijk liggen veel kansen voor de sociale basis. Zo is er naast de duurzaamheidsambitie, de woningbouwopgave en de kwaliteit van de openbare ruimte, aandacht voor het ondersteunen van jongeren in Schalkwijk en ondersteuning van de relatief grote groep ouderen in Schalkwijk in het langer zelfstandig thuis wonen.

Een essentieel element om in Schalkwijk te kunnen slagen is de kracht van de diversiteit. Gegeven de verschillende culturen en sferen is het juist hier nodig om vanuit betrokkenheid en initiatieven van inwoners te werken en zo de meeste mensen te bereiken. Verschillende culturen hebben verschillende aanpakken nodig om te kunnen slagen. Professionals moeten proberen aan te sluiten op deze initiatieven en culturen. Door zo een keten te creëren en ieders rol daarin te specificeren en respecteren, kan het bereik van de geboden ondersteuning vergroot worden en de kracht van de diversiteit worden benut.

In Schalkwijk staat aandacht voor de jeugd centraal. Er moet perspectief zijn voor het talent van jeugd en jongeren. Hiervoor is in heel Schalkwijk effectiever jongerenwerk 16+ nodig, maar met name in Boerhaavewijk en Meerwijk. We komen hier relatief veel hangjongeren en criminele jongeren tegen. Ook zijn zij een belangrijke doelgroep bij het voorkomen van gezondheidsproblemen door ongezond gedrag. Verder is het in Schalkwijk belangrijk onderwijshuisvesting te vernieuwen en speel- en sportvoorzieningen te versterken door middel van samenwerking met verschillende partijen.

In Molenwijk is er behoefte aan een eigen ontmoetingscentrum. Voor migrantenouderen lijkt er niet specifiek behoefte aan meer ontmoetingsplekken te zijn, die zijn er al. Hier liggen de kansen vooral in het uitbreiden van de huidige activiteiten met betrekking tot migrantenouderen.

Laagdrempelige activiteiten moeten een intercultureel aanbod hebben. Maak gebruik van de kracht van de diversiteit. Het bestaande aanbod beter passend maken voor migranten.

De aandacht voor samenwerking tussen onderwijs, gemeente en bedrijven kan worden versterkt. Het organiseren van een Triple Helix in 2019 was bijvoorbeeld een groot succes in Schalkwijk; in 2020 wordt hier een vervolg aan gegeven. Vorm een actief bewonersnetwerk en biedt ruimte voor sociaal ondernemerschap.

Ook in Schalkwijk wordt ingezet op krachtige basiszorg (zie Oost).

Bijlage 9. Overzicht huidig aanbod subsidiepartners sociale basis

Aanvrager	Bereik	Specificatie bereik	Leefgebied	Doelgroep	Activiteitensoort	Activiteit	Toekenning 2020
Aangepast vervoer ZK (Rolmobiel)	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Rolstoelgebonden personen	Betaalbaar vervoer	Betaalbaar vervoer	€ 40.320
Bedrijf en Samenleving	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Dak- en thuisloze jongeren	Jongerenwerk	Mentorenproject dak- en thuisloze jongeren	€ 10.000
Bedrijf en Samenleving	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Bedrijven	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Verbinden en matchen bedrijven en maatschappelijke organisaties	€ 3.000
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	stedelijk		Financiën op orde	HaarlemPas houders	Financiële tegemoetkoming verstrekken voor bepaalde activiteiten	Bibliotheekabbonementen HaarlemPas houders	€ 20.000
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Zieken, gehandicapten en/of ouderen die niet meer zelfstandig naar de bibliotheek kunnen	Betaalbaar vervoer	Bibliotheek aan huis	€ 3.000
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Kinderen met een taalachterstand van 2-8 jaar	Opvoedondersteuning	VoorleesExpress	€ 25.000
Bijna Gratis Markt	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 25.500
Brijder Verslavingszorg BV	stedelijk		Gezonde leefstijl	Haarlemmers van 12 tot 23 jaar, hun ouders/verzorgers, netwerk en belanghebbende ketenpartners. Risicogroepen	Preventieve ondersteuning	Individuele en groepsgerichte en out-reachende preventie interventies	€ 107.279
Brijder Verslavingszorg BV	stedelijk		Gezonde leefstijl	Haarlemmers van 12 tot 23 jaar, hun ouders/verzorgers en docenten	Preventieve ondersteuning	Wijs en Weerbaar: vergroten kennis over alcohol en drugs door middel van ouderavonden, docententraining en gastlessen	€ 24.900
Brownies en Downies	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met een beperking	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 28.500
Buitengewoon	stedelijk		Waardevol werk	Kwetsbare Haarlemmers	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 48.830
Bureau Discriminatiezaken Kennemerland	stedelijk		Ontmoeten	Iedereen	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Klachtenbehandeling over discriminatie	€ 51.870

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland	stedelijk		Ontmoeten		Ontmoetingscentra/-activiteiten	Uitvoering Regenboogbeleid	€ 20.000
Buurtbedrijf haarlem	gebied	Schalkwijk, Oost en Noord	Waardevol werk	Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 70.000
Buurtbedrijf haarlem	gebied	Schalkwijk, Oost en Noord	Redzaam in en om het huis	Iedereen	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Uitvoeren van tuinwerkzaamheden in en rondom het huis voor bewoners met een kleine beurs	€ 30.000
Cliëntenbelang	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Mensen met een beperking of chronische ziekte	Cliëntondersteuning	Onafhankelijke cliëntondersteuning	€ 20.000
De Baan	stedelijk		Ontmoeten	Mensen met een beperking	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Aanbieden van vrijetijdsbesteding	€ 245.000
De Linde	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met een verstandelijke beperking	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 228.000
Dock Haarlem	gebied	alle	alle, behalve Waardevol werk	alle	Diversen	Diversen	€ 3.348.950
Dock Haarlem	stedelijk				Ontmoetingscentra/-activiteiten	Zelforganisaties en Coalitie Haarlem Ontmoet	€ 35.000
Fonds Urgente Noden	stedelijk		Financiën op orde	Mensen in urgente financiële nood	Financiële tegemoetkoming verstrekken voor bepaalde activiteiten	Financiële tegemoetkoming verstrekken via de maatschappelijke hulpverlening	€ 50.000
GGZ inGeest (Prezens)	stedelijk		Gezonde leefstijl	Mensen met een hoger risico op depressie en angst	Preventieve ondersteuning	Individuele en groepsgerichte preventie interventies en deskundigheidsbevordering intermediairs	€ 76.839
Haarlem Effect	gebied	alle	alle, behalve Financiën op orde	alle	Diversen	Diversen	€ 3.158.682
Haarlem Effect	stedelijk		Redzaam in en om het huis		Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Tafeltje Dekje	€ 77.732
Haarlem Effect	gebied		Vrijwillige inzet en mantelzorg		Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Burennetwerk	€ 13.700
Haarlem Effect	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Haarlemmers met weinig digitale kennis	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Digitale Educatie	€ 30.970
Haarlem Effect	stedelijk		Opvoeden en opgroeien		Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Wijkcontactvrouwen en Wijkacademie	€ 106.000
Herstelacademie	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Mensen met een psychische en/of verslavingskwetsbaarheid	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Het bieden van educatie, zelfhulp en peer support gericht op herstel	€ 150.000

Hospice Groep Haarlem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Mensen in hun laatste levensfase	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Ondersteunen van terminaal zieke mensen en hun naasten	€ 20.000
Humanitas Noordwest	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Gescheiden ouders met kinderen van 0-14 jaar	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Begeleide OmgangsRegeling (BOR)	€ 53.306
Humanitas Noordwest	stedelijk		Financiën op orde	Aanvragers van schuldhulpverlening bij de gemeente	Individuele ondersteuning bij regeltaken (en in groepsverband)	Voor het traject schulddienstverlening met de klant het dossier in orde maken	€ 28.512
Humanitas Noordwest	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Gezinnen met kinderen van 0-14 jaar	Opvoedondersteuning	Laagdrempelige opvoedondersteuning	€ 80.000
IMC Weekendschool	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Nieuwkomers- kinderen	Jongerenwerk	Weekendschoolprogramma	€ 7.500
Inloophuis Kennemerland	stedelijk		Ontmoeten	Mensen met kanker en hun naasten	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Ondersteuning voor mensen met kanker en hun naasten	€ 65.942
Jeugdfonds Sport en Cultuur	stedelijk		Financiën op orde	Kinderen van ouders met een beperkt inkomen	Financiële tegemoetkoming verstrekken voor bepaalde activiteiten	Financiële tegemoetkoming verstrekken op het gebied van sport en cultuur	€ 222.640
Jongeren in beweging	stedelijk		Ontmoeten	Ouderen	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Jongeren zetten zich vrijwillig in voor ouderen, waarbij het contact centraal staat	€ 25.000
Juttersgeluk	stedelijk		Waardevol werk	Mensen zonder betaald werk	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 48.830
Kcoetz Wijkgerichte Zorg	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Ouderen	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Organiseren samenwerking tussen huisartsen, verpleegkundigen ouderenzorg en sociaal wijkteam; uitvoeren van centraal informatiepunt met bijbehorende cursussen en trainingen, gericht op informatievoorziening, ondersteuning van de cliënt, mantelzorgers en zorgverleners.	€ 87.600
Kennemerhart	stedelijk		Ontmoeten	Ouderen	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Ontmoetings- en dagcentra	€ 625.662
KiKiD	stedelijk		Gezonde leefstijl	Jongeren	Preventieve ondersteuning	Voorlichting geven door theatervoorlichtingsprogramma's	€ 106.427
KiKiD	stedelijk		Financiën op orde	Jongeren	Preventieve ondersteuning	Theatervoorlichtingsprogramma over geld & schulden	€ 15.000
L & F Advies- & Voorlichting	stedelijk		Gezonde leefstijl	Bovenbouw BO en 1e klas VO	Preventieve ondersteuning	Geven van advies aan scholen en voorlichting aan leerlingen	€ 33.000

Landzijde	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met een psychische kwetsbaarheid; mensen met een verstandelijke beperking; mensen met een ouderenproblematiek	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding en dagbesteding voor ouderen	€ 238.697
Leergeld Haarlem en Zandvoort	stedelijk		Financiën op orde	Kinderen in armoede 4-18 jaar	Financiële tegemoetkoming verstrekken voor bepaalde activiteiten	Financieel ondersteunen van kinderen voor deelname aan activiteiten	€ 150.000
Lievegoed	stedelijk		Waardevol werk	Psychisch kwetsbare Haarlemmers	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 175.275
MEE & de Wering	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Mensen met een beperking	Cliëntondersteuning		€ 611.823
Meerwaarde	stedelijk		Ontmoeten	Iedereen	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Buurtbemiddeling	€ 40.280
Moneystart	stedelijk		Financiën op orde	Leerlingen van 15-18 jaar in het VO	Preventieve ondersteuning	Lesprogramma preventie schulden	€ 10.709
Nabestaandenzorg	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Nabestaanden	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Inloopochtend voor nabestaanden	€ 9.006
Ontdekplek voor Jonge Onderzoekers	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Kinderen van 4-18 jaar	Jongerenwerk	Kinderen kennis laten maken met wetenschap en innovatieve projecten	€ 8.000
Present Haarlem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Inzetten van groepen vrijwilligers voor mensen met een hulpvraag	€ 8.500
REAKT	stedelijk		Waardevol werk	Dak- en thuisloze verslaafde cliënten en/of cliënten met chronische psychiatrische problematiek	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 303.445
Rebup	gebied	Oost	Opvoeden en opgroeien	Kinderen en jongeren	Jongerenwerk	Jeugd-/Jongerenwerk	€ 50.000
RIBW K/AM	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Sociaal Makelaar BUUV	€ 50.000
RIBW K/AM	stedelijk		Ontmoeten	GGZ-cliënten	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Ondersteunende werkgroep voor sociale contacten en activiteiten	€ 12.000
RIBW K/AM	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Mensen met een psychische kwetsbaarheid	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Vrijwillige maatjes zoeken voor mensen met een psychische kwetsbaarheid	€ 60.123
RIBW K/AM	stedelijk		Ontmoeten	Mensen met een autisme spectrum stoornis (ASS)	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Trainings- en ontmoetingscentrum	€ 29.419

RIBW K/AM	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met GGZ-problematiek	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 225.550
Stichting Arkin	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met een psychische kwetsbaarheid	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding en individuele begeleiding	€ 957.051
Stichting Arkin	stedelijk		Waardevol werk	Mensen met een psychische kwetsbaarheid	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Inloop en begeleiding (intake, kwartiermaken, ondersteunen cliëntgericht werken)	€ 374.554
Rode Kruis Haarlem e. o.	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Zelfstandig wonende ouderen	Preventieve ondersteuning	Programma preventie van noodsituaties in en om het huis	€ 12.500
Scouting Regio Haarlem eo	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Jeugd van 5 tot 21 jaar	Jeugd en jongerenwerk	Talentontwikkeling door outdoor en groepsactiviteiten en verenigingsondersteuning scoutinggroepen	€ 30.000
SportSupport	stedelijk		Gezonde leefstijl		Deelname aan sporten	(deel bredere opdracht)	€ 151.181
St. Ontmoeting - Het Open Huis	gebied	Schalkwijk	Waardevol werk	Alle inwoners van Schalkwijk	Arbeidsmatige dagbesteding	Inloop en arbeidsmatige dagbesteding	€ 25.000
Stem in de stad	stedelijk		Ontmoeten	Mensen met psychische kwetsbaarheid	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Laagdrempelige inloop voor mensen in Haarlem die thuisloos zijn, zich eenzaam voelen en/of te kampen hebben met psychische problematiek.	€ 12.000
Stem in de stad	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Haarlemmers die normaliter moeilijk hun weg naar hulpverlening kunnen vinden	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Loketfunctie	€ 8.257
Stem in de stad	stedelijk		Financiën op orde	Mensen met financiële problemen of geldzorgen	Individuele ondersteuning bij regeltaken (en in groepsverband)	Hulp bieden en begeleiden van mensen met (dreigende) schulden	€ 25.000
Streetcornerwork	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Jongeren	Jongerenwerk	Straathoekwerk in de stad daar waar dat in kader van aanpak jeugdoverlast nodig is. SCW kan ook zorgdragen voor ondersteuning van jongeren en doorzetten naar specifieke hulp.	€ 314.327
Sur Atelier	stedelijk		Waardevol werk	Statushouders	Arbeidsmatige dagbesteding	Leer- en werktrajecten	€ 25.000
Talent And Dreams	stedelijk		Opvoeden en opgroeien	Jongeren	Jongerenwerk	Projectgericht jongerenwerk	€ 145.616

Tandem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Mantelzorgers	Individuele ondersteuning mantelzorgers (en in groepsverband)	Mantelzorgondersteuning in de vorm van individuele begeleiding mantelzorgers, lotgenotengroepen, verstrekken van informatie en advies en organiseren van respijtaanbod	€ 527.893
Thuiszorg gehandicapten (STG)	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Kinderen en volwassenen met een beperking	Individuele ondersteuning mantelzorgers (en in groepsverband)	Individuele en of groepsondersteuning en mantelzorg door het inzetten van vrijwilligers bij kinderen en volwassenen met een beperking.	€ 49.200
Triple Threat	gebied	Schalkwijk, Oost	Opvoeden en opgroeien	Jongeren	Jongerenwerk	Jongerencommunity	€ 110.000
Turquoise	gebied	Oost	Waardevol werk	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt	Arbeidsmatige dagbesteding	Leerwerktrajecten gericht op een betaalde baan in de horeca	€ 25.000
VeiligheidsRegio Kennemerland (GGD)	stedelijk		Gezonde leefstijl	Jeugd	Preventieve ondersteuning	Advisering, coördineren en uitvoeren Gezonde School methodiek, deskundigheidsbevordering partners Wijs en Weerbaar, themabijeenkomsten en verbinding leggen met gemeentelijk beleid	€ 55.181
Voedselbank	stedelijk		Financiën op orde	Minima	Financiële tegemoetkoming verstrekken voor bepaalde activiteiten	Verstrekken van voedsel	€ 25.000
Vrijwilligerscentrum Haarlem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Werving, begeleiding en waardering	Ondersteunen en adviseren van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties door advies, begeleiding en trainingen en activiteiten gericht op werven van nieuwe vrijwilligers.	€ 344.900
Vrijwilligerscentrum Haarlem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Werving, begeleiding en waardering	Inzet BUUV, levering vrijwilligerscoördinator voor werving en ondersteuning van vrijwilligers	€ 57.500
Vrijwilligerscentrum Haarlem	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Werving, begeleiding en waardering	Continueren informatiepunt Haarlem Samen	€ 25.000
Wereldkeuken	stedelijk		Ontmoeten	Kwetsbare statushouders en migranten	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Participatie en talentontwikkeling door middel van Wereldkeuken,	€ 30.000

						Wereldtuin en Wereldkunstatelier	
Werkdag	stedelijk		Waardevol werk	Volwassenen met een afstand tot de arbeidsmarkt	Arbeidsmatige dagbesteding	Arbeidsmatige dagbesteding	€ 540.975
Youth for Christ	gebied	Rozenprieel, Boerhaavewijk, Haarlem Oost en Haarlem Noord	Opvoeden en opgroeien	Jeugd	Jongerenwerk	Jongerenwerk	€ 39.500
Zaaigoed	stedelijk		Ontmoeten	Ouderen	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Recreatieve dagbesteding in Zintuigentuin	€ 19.000
Zorgbalans	Stedelijk	Schalkwijk	Ontmoeten	Ouderen/mensen met een haperend brein	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Ontmoetingscentra	€ 650.759
Zorgbalans	stedelijk		Gezonde leefstijl	Ouderen	Deelname aan sporten	Activiteiten meer bewegen voor ouderen	€ 39.914
Zorgbalans	stedelijk		Vrijwillige inzet en mantelzorg	Iedereen	Matchen vrijwilliger en zorgvrager	Sociaal Makelaar BUUV	€ 39.587
Zorgbalans (Servicepaspoort)	stedelijk		Redzaam in en om het huis	Ouderen	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Woondiensten via Voormekaar	€ 19.000
Zorggroep Reinalda	stedelijk	M.n. Rozenprieel, Haarlem Oost	Ontmoeten	Kwetsbare ouderen	Ontmoetingscentra/-activiteiten	Dagbesteding door middel van activiteiten ten behoeve van participatie	€ 85.418
Zorggroep Reinalda (Odensehuis)	gebied	Meerwijk en aangrenzende wijken	Ontmoeten	Mensen met (beginnende) dementie en hun naasten	Individuele begeleiding (en in groepsverband)	Ondersteuning voor mensen met (beginnende) dementie en hun naasten	€ 123.357